

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

Nepriklausoma

Lietuva

ALP (L.B.) 2828

LITUANIE INDEPENDANTE • INDEPENDENT LITHUANIA • WEEKLY

Nr. 22 (45-ti metai) 1985 GEGUŽĖS - MAY 30 d.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

7722 GEORGE ST., LA SALLE, P.O. H8P 1C4. Tel.: 366-6220 50 c.

ŠIEMET MŪŠŲ SAVAITRAŠTIS "NEPRIKLUSOMA LIETUVA" MINI 45-TUOSIUS SAVO GYVAVIMO METUS!

SAVAITINIAI ĮVYKIAI

KEIČIA MOKESČIŲ SISTEMAS

Prez. Ronald Reagan'as paskelbė patį didžiausią mokesčių pakeitimą JAV istorijoje gegužės 28 d.: asmeniniai mokesčiai bus sumažinti 7%, o mokesčiai korporacijų bus pakelti 9%.

Federalinis Kanados Finansų ministeris pakėlė asmeninius mokesčius ir nuvažino korporacijų, tikintis pritraukti investitorius ir palengvinti naujų darbų organizavimą.

TEISIAMI TRYS BUVE SGLIDARNOŠČ NARIAI

Gdanske prasidėjo teismo procedūra prieš 3 Solidarnošč narius, apkaltinamus už gyventojų kurstymą.

Policijos daliniai neleidžia nieko, net ir užsienio stebėtojų, į teismo salę.

Lech Walesa kritikavo tokį teismo elgesį, o kitas narys A. Gwiazda pareiškė, kad "Jeigu jie turėtų rimtų įrodymų, norėtų publikos teismo salėje".

Visi trys kaltinami dar ir tuo, kad yra aktyvūs nelegalios unijos nariai. Jeigu bus nutiesti, tai jiems grėsia iki 5 metų kalėjimo bausmė.

BIJO KUNIGŲ

Lenkijos komunistinė vyriausybė praneša, kad po saugumo atlikto brutalaus kunigo J. Popieliuszko nužudymo, padaugėjo kunigų, nusistačiusių prieš vyriausybę, skaičius/nors tie saugumiečiai buvo teisiami ir nubausti kalėjimu/.

Vyriausybė kreipėsi į R. Katalikų Bažnyčią, kad paveiktų ir padėtų išvengti neramumų.

ORIENTALIŠKA IŠMINTIS

Kinijoje yra sudaryta 1000 vidutinio amžiaus parinkti gabii žmonių būrys, iš kurio būtų parenkami būsimieji Kinijos vadai.

• OTTAWOS KONFERENCIJON IŠ JAV-bių buvo atvykę VLIKo p-kas dr. K. Bobelis, PLB vice-pas T. Remekis, PLB Visuomeninių Reikalų Komisijos pirmininkas A. Gečys, T. Venclova, G. Damašytė.

Lietuviškajai daliai vadovavo KLB Visuomeninių Reikalų Komisijos pirminkė adv. J. Kuraitė-Lasienė.

PEDAGOGINIS LITUANISTIKOS INSTITUTAS PRANEŠA, KAD

Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras šiuo metu renka knygas, periodiką bei kitą lituanistinę medžiagą. Ta medžiaga naudosis Pedagoginio Lituanistikos Instituto studentai, lietuvių organizacijos ir visuomenė bei svetimtūčiai mokslininkai.

LTSC prašo visus lietuvius prisidėti prie šio būtinio lietuvių mokslinių, literatūrinių ir meninių turtų išsaugojimo darbo. LTSC darbuotojai mielai atvyks į knygų aukotojų namus, jei taip aukotojams lengviau. Aukos irgi nurašomos nuo valdžios mokesčių. LTSC pateiks užpildytą mokesčių formą.

LTSC, 5620 S South Claremont, Chicago, IL, 60636 USA
Telefonas /312/ 434-4545. Iš anksto liekame dėkingi.

PABALTIEČIŲ ŽYGIO TVARKARAŠTIS

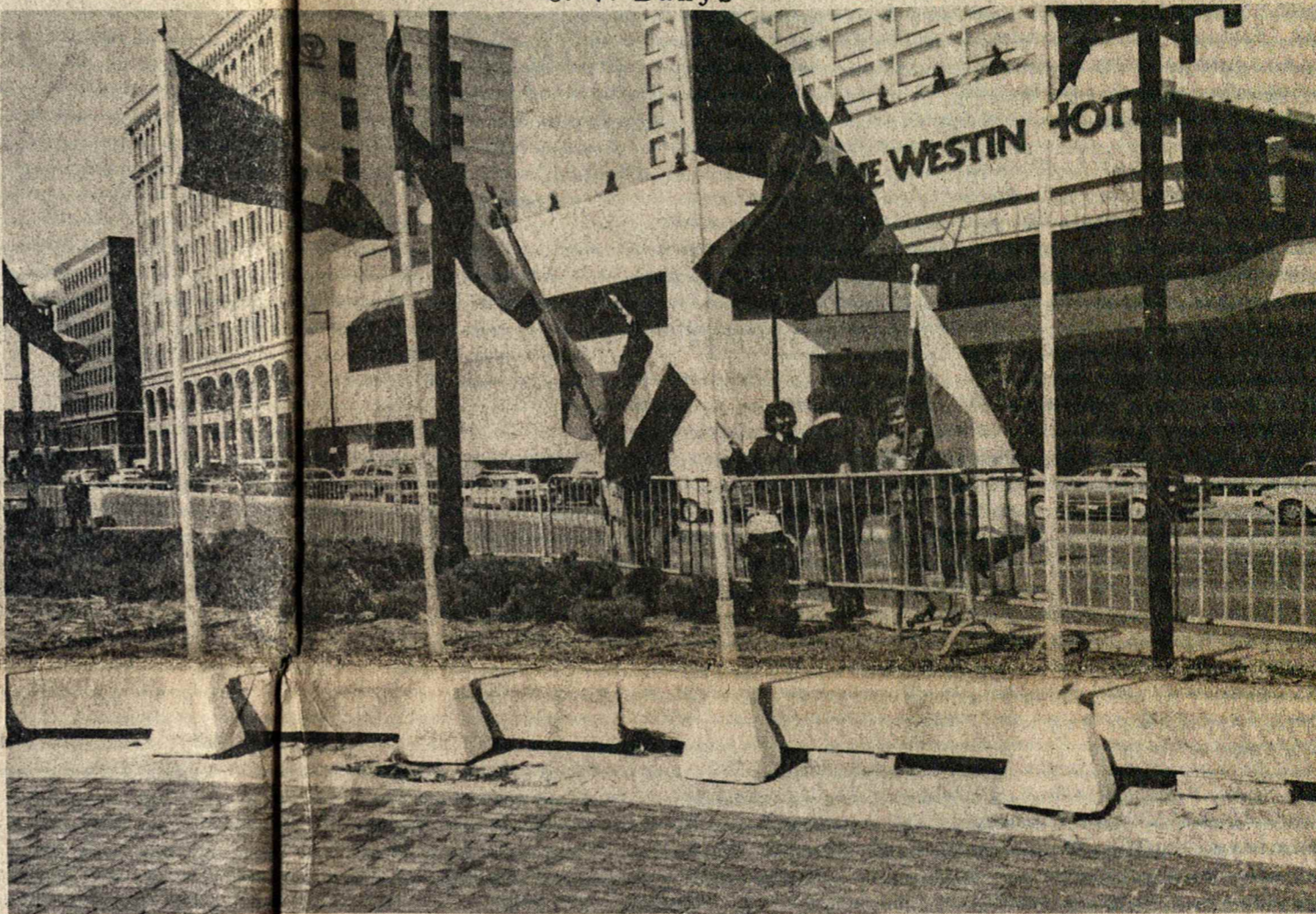
- LIEPOS 25-26 Tribunoslas Kopenhagoje, Danijoje
- LIEPOS 25 - Suvažiavimas Kopenhagoje, išvykimas traukiniu į Stokholmą.
- LIEPOS 26 - Išplaukimas laivu 8 val. ryto. Plaukimas Baltijos jūros pakraščiais.
- LIEPOS 28 - Atvykimas į Helsinkį. Programa Helsinkyje. Išvykimas į Stokholmą 3 val. p.p.
- LIEPOS 29-30 - Programa Stokholme
- LIEPOS 31 - Uždaromoji ceremonija. Užbaigimo balius

PROGRAMOJE

Kultūrinis pasirodymas. Baltų veiksminio meno transliacija per Švedijos televiziją.
Folkloro pasirodymas. Svarbiausiu punktu bus folklorinė panorama, kuri įvyks atviraime Stokholmo amfiteatre.
Demonstracijos, spaudos konferencijos. Laive ir kiekviename sustojimo uoste vyks spaudos konferencijos.
Koncertas. Kaki Lareti, pianistas.
Baltų-Skandinavų literatūrinis pobūvis, organizuojamas tarptautinio PEN klubo.
Sporto varžybos. Pasirodys pabaltiečiai sportininkai

ŽMOGAUS TEISIŲ KONFERENCIJA OTTAWOJE

J. V. Danys

ŽMOGAUS TEISIŲ KONFERENCIJA OTTAWOJE. Prieš konferencijos rūmus plevėsuoja Kanados, Amerikos ir 33 Europos valstybių vėliavos. Bet Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos, laikomos trijų moterų, yra už tvoros. Į vidų jas neleidžia.

LIETUVOS, LATVIJOS IR ESTIJOS VĒLIAVOS UŽ TVOROS

GEGUŽĖS 7 d. Ottawoje prasidėjo Žmogaus Teisių Konferencija, kurioje dalyvauja 33 Europos valstybės ir Kanada su J.A.V-bėmis. Konferencija vyksta Valdžios Konferencijų Rūmuose ir aikštėje prieš įėjimą, pusračiu išstatyta 35 dalyvaujančių valstybių vėliavos. Konferencija yra uždara, įėjimas kontrolojamas, prieš aikštę yra geležinė tvora ir įėjimo vartai, kurie saugojami.

GEGUŽĖS 8 d. lietuviai, latviai ir estai iš Toronto ir Ottawos surengė demonstracijas prie Sovietų Ambasados ir Konferencijos aikštėje, kur yra čia pat prie Konferencijų Rūmų.

Baltų Federacijos atstovai kreipėsi į įėjimą saugojančius pareigūnus, kad leistų Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavas išrikiuoti šalia kitų Europos kraštų plevėsuojančių vėliavų. Čia pat buvė trys moterys: lietuvė, latvė ir estė su tautinėmis vėliavomis. Pareigūnai pranešė Konferencijos Administracijai apie šį reikalavimą.

Administratoriaus pavaduotojas M. Fairweather pasiūlymą pabaltiečių vėliavų paaiškinti, kodėl prašoma vėliavas prijungti prie Konferencijoje dalyvaujančių kraštų vėliavų.

Dr. L. Lukša pateikė keletus argumentus, kodėl baltiečių vėliavos turėtų būti tarpe kitų esančių vėliavų:

1. Helsinkio Aktas sako, kad joks teritorijos užėmimas priešingas tarptautiniams įstatymams, yra nelegalus.
2. Estija, Latvija ir Lietuva buvo jėga okupuotos ir nelegaliai prijungtos prie Sovietų Sąjungos.
3. Baltijos tautos niekada neatsisakė savo suverenumo.
4. Legaliai Sovietų Sąjunga negali reprezentuoti Baltijos tautų.

Konferencijos administratoriaus pavaduotojas Fairweather apibūdino Konferencijos struktūrą ir eigą ir pareiškė, kad jis negali šio reikalavimo patenkinti. Toliau jis nurodė, kad bet kuris nužudymas yra nelegalus. Toliau jis nurodė, kad bet kuris nužudymas yra nelegalus. Toliau jis nurodė, kad bet kuris nužudymas yra nelegalus. Toliau jis nurodė, kad bet kuris nužudymas yra nelegalus.

Vis dėlto, LIETUVOS, LATVIJOS ir ESTIJOS VĒLIAVOS PLEVĖSAVO VISĄ DIENĄ, laikomos trijų moterų - lietuvės, latvės ir estės - kaimynystėje kitų 35 vėliavų. Deja - už tvoros.

Pasaulio Estų Tarybos, Pasaulio Latvių Federacijos ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovai išleido specialų biuletenį šiuo reikalu, kuris buvo įteiktas visoms 35 delegacijoms ir spaudai.

PAMINĖTOS NEPRIKLUSOMOS BALTIJOS VALSTYBĖS

Konferencijoje svarstoma ir tautinių mažumų problemos. Turų delegacijos ambasadorius Ekrem Guven dirėn griežtai kaltino Bulgariją, kad ji norinti išnaukinti vieno milijono turų mažumą Bulgarijoje. Ambasadoriaus kalba su priedais buvo išdalinta ir spaudai.

Tuo klausimu kalbėjo ir kitų valstybių delegacijos. Mums įdomu Olandijos ambasadoriaus August Hya c i n t C r o i n klaba, nes joje jis paminėjo Lietuvą, Latviją ir Estiją. Kai kurios ištraukos iš jo kalbos:

"Tautinių mažumų klausimas šioje konferencijoje keičiamas jau keletą kartų. Helsinkio Akte mažumų teisės yra pabrėžtinai minimos ir Akta pasirašiusieji įsipareigojo jas saugoti. Negaliu sutikti su kai kurių kraštų teigimu, kad jie neturi tautinių mažumų".

"Tautinių mažumų problema yra glaudžiai surišta su naujų valstybių įsikūrimu, kuris prasidėjo 19 šimtmečiu ir tęsėsi vėliau. Prieš I-ąjį Pasaulinį Karą buvo eilė didžiulių daugiatautinių valstybių. Taikos Konferencijoje Hagoje 1899 metais dar nebuvo matyti tautinių vėliavų eilės kraštų, kurie šandieną dalyvauja šioje Konferencijoje. Galia paminėti tik Lenkiją, Suomiją ir Čekoslovakiją".

"Po I-jo Pasaulinio Karo įsikūrė keletas valstybių, ir jeigu ši Konferencija būtų vykusį sakysime prieš 50 metų, tai dalyvaujančių valstybių skaičius būtų didesnis, kaip dabartinis 35. Trys iš tų valstybių istorijos tekmėje pranyko kaip nepriklausomos valstybės - tai Estija, Latvija ir Lietuva, ir man nėra reikalo aiškinti, kaip tas įvyko".

PABĖGO ESTŲ KOMUNISTŲ AUKŠTAS PAREIGŪNAS

Estijos komunistinio jaunimo lygos antrasis sekretorius Hillar Raig. 28 metų amžiaus, su ekskursija, lankdamasis Suomijoje, nuo turistų atsiskyrė ir laivu pasiekė Švediją. Pareiškė, kad ji nuo komunizmo atstūmė žiaurią praktiką. Tai jau antrasis estų komunistų aukštasis pareigūnas keletos mėnesių laikotarpį pabėgęs į Vakarų.

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la liberation de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS "NL" SPAUDOS BENDROVĖ.
REDAGUOJA - REDAKCINĖ KOLEGIJA
TELEFONAS: (514) 366-6220

Second Class Mail. Reg. Nr. 1952. Return postage guaranteed.
Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independent
Lithuania Publishing Co., 7722 George St. LaSalle, P.O.
H8P 1C4

Metinė prenumeratos kaina \$ 18.00
Rėmėjo - \$ 25.00

P.S. Bendradarbių ar korespondentų spausdinamos mintys ne-
būtinai turi atitikti redakcijos nuomonei. Rankraščiai gali
būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra, gražinami tik
iš ankso susitarus. Už skelbimu turinį redakcija arba
leidykla neatsako.

IŠ LIETUVOS PAGRINDŽIO SPAUDOS ALMA MATER Nr. 4

Kodėl buvo pagrobtas Vladas Česiūnas?

Kazimieras Tautgirdas

Kai užsienio radijas paskelbė V. Česiūno interviu su dienraščio "Draugo" korespondentu, V. Česiūnas jau buvo Lietuvoje, gulėjo MVD ligoninėje (Vilniuje, Požėlos g.). Mieste sklido KGB paleisti "gandai", kad sportininkas buvo VFR apnuodytas kažkokiais vaistais, nežinojęs ką daręs, o kai atspiekiš, tai nuėjęs į TSRS ambasada Vokietijoje ir paprašęs pagalbos dėl sugrįžimo į Lietuvą...

Kai kilo triukšmas VFR dėl V. Česiūno dingimo, staiga pasirodė straipsnis "Literaturnaja gazieta". Jo autorius - jau visiems žinomas savo patarnavimais KGB - P. Keidošius. Komentuoti šitą straipsnį tai tas pats, kaip "samprotauti", ką iki šiol mėgsta daryti užsienio spaudos bei radijo komentatoriai, kurie vis dar "svarsto" įvairias V. Česiūno grįžimo į Lietuvą galimybes...

Kalbant apie V. Česiūną, norom nenorom tenka prisiminti įvykius dėl L. Vlasovos Niujorko aerouostuose... Ta proga vienoje laidoje "Vokiečių banga" paleido tokią repliką: susidaro įspūdis, kad TSRS KGB Amerikos uostuose šeiminkauja kaip savo namuose. Yra pagrindo tikėti, kad panašaus pobūdžio repliką atsirevanšuodama paleis ir Amerika VFR adresu.

Kai JAV pareigūnai "užsitikrino", kad L. Vlasova "grįžta į TSRS savo noru", staiga viskas nurimo. Pasidarė miela ir gražu: "nebepasikartoj" Simo Kudirkos atvejis, Amerikos pareigūnai liko patenkinti, kad išvengė nemalonumų su TSRS, kad šis incidentas per daug nesupykdė TSRS ir t.t. Svarbiausia - išgirdo, kad "pati" L. Vlasova pasakė, kad vyksta į Maskvą "savo noru". O tokioms smulkmenoms kaip klausimai, kaip ji atsidūrė keleiviniame lėktuve, nepasibaigus koncertams, ką ji "veikė" daugiau kaip 73 valandas lėktuve, kodėl ji negalėjo pareikšti "savo noro" tuoj pat, nejudindami ty, kuriems buvo greičiausiai patarta "taikiai likviduoti incidentą". Taip galvoti verčia bendra išryškėjusi Vakarų tendencija "neerzinti Sov. Sąjungos, nes gali pablogėti santykiai!"

Tai prisiminti verčia ir vienas išgirstas užsienio radijo komentaras, kur svarstoma galimybė paklausti paties Česiūno, ar jis savo noru atsidūrė Tarybų Sąjungoje. Dabar V. Česiūnas, atrodo, jau nebe ligoninėje. Jį jau matė žmonės besilankantį KGB rūmuose Vilniuje. Beveik nekyla abejonių, kad ir VFR pareigūnai išgaus iš V. Česiūno taip pat labai laukiamus žodžius, kad "grįžęs savo noru"... Ir tokiu atveju VFR vadžiai "nukris sunkus akmuo nuo krūtinės"... Vienas užsienio komentatorius jau yra išsitaręs, kad gal neverta dėl kažkokių Česiūno "gandint draugiškų VFR ir TSRS santykių"... Atrodo, kad paskutiniu metu Vokietijos valdžia daugiau ieško išeities, kaip nuraminti tam tikrą visuomenės dalį, kuri nerimauja, kad "VFR nesaugu", ir kaip likviduoti incidentą, ne kiek nesupykdžius TSRS. Gi paties V. Česiūno likimas jau ne pats svarbiausias dalykas. Galimas dalykas, dėl informacijos stokos klystame (o, kaip šiuo atveju norėtume klysti).

O dabar atsakykime į klausimą, kodėl gi buvo pagrobtas V. Česiūnas? Juk dabar vos ne kiekvieną savaitę kas nors pasiprašo politinio prieglobsčio, vos ne kiekvieną savaitę bėga iš TSRS ir Rytų Europos žinomi žmonės. Tai jau nieko nestebina. Tiesiog nujaucinama, kad jei tik pasitaiko galimybė, tuoj atsiveikinama su šalimi, "kur taip gera žmogui ir jauku".

Į klausimą atsakyti nesunku. V. Česiūno interviu su "Draugo" korespondentu aiškiai pasakė, kad jis rašys knygą apie sporto padėtį TSRS. Iš jo žodžių aiškėjo, kad jis turi ką papasakoti, kad jo knyga būtų labai nemaloni TSRS, ypač dabar, kai artėja olimpiada Maskvoje. Va, šitie žodžiai ir nulėmė jo likimą! Taip pasakė, o nepagalvojo apie budrias ausis. Štai dėl ko buvo imtasi visų priemonių, kad tokia knyga nepasirodytų. Štai dėl ko V. Česiūnas "stebuklingu būdu" vėl grįžo į Lietuvą!

Šiuo metu V. Česiūno likimas nepavydėtinas, ypač turint galvoje Vakarų valstybių norą bet kokia kaina nesupykdyti TSRS.

Artėja olimpiada Maskvoje... Ir kyla gana liūdnos mintys: nežinome, kaip patys sportininkai reaguoja į šį sugidorojimą su V. Česiūnu, bet Vakarų "valstybinės linijos" yra pasišovusios siūsti savo komandas į Maskvą ir ten demonstruoti savo sportinius sugebėjimus. Kažin ar Vakaruose neįvyktų principiniai konfliktai su tomis val-

džiomis, jei tų valstybių sportininkų komandos vis dėlto, protestuodamos prieš tokį TSRS elgesį pagrobiant V. Česiūną, atsisakytų dalyvauti olimpiadoje?

Prisimena liūdnai skambanti olimpiada prieš Antrąjį Pasaulinį karą Berlyne... O kaip tik tuo laiku Vakarų valstybės Hitleriui darė nuolaidą po nuolaidos, gal tik ne tokias reikšmingas, kokios dabar daromos S. Sąjungai... Ir dar tokiu plačiu mastu... Ar ne tuo laiku Hitleris kalbėjo apie taiką, kaip dabar kalba Brežnevas?

Sakoma, istorija nesikartoja. Deja, daugelis simptomų liudija ką kitą.

Norėtųsi viltis, kad VFR imsis tinkamų priemonių sugrąžinti V. Česiūną į ten, kur jis buvo KGB pagrobtas. Tai reikalauja tarptautinė teisė ir pačios VFR tarptautiniai įsipareigojimai. Tiek lietuvių, tiek kitų šalių visuomenė turi nenurimti, protestuoti, reikalauti, kad būtų likviduotas nusikaltimas!

Iš L. K. B. Kronikos Nr. 65

Gižai (Vilkaviškio rajonas). 1984 m. gegužės 28 d. naktį buvo apiplėšta Gižų parapijos bažnyčia, išplėštas altorius, su Monstrancija išneštas Švč. Sakramentas, paimtas smilkytuvas, iš bažnyčios rūsiu išnešta ir vietoje sunaikinta apie 70 litrų žiemai paruoštų vaisių ir uogų.

Gyvenvietėje buvo pakleistos kalbos, kad tai bažnyčioje patarnaujančiųjų dadas, gana drąsiai buvo nurodomos net kai kurių uolių ministrantų pavardės, o Vilkaviškio VRS pareiškė, kad pas Gižų parapijos klebonas kun. Algirdas Pasilauskas nori suvaidinti apiplėšimą ir apkaltinti "dorus tarybinės žmones". "Vyrai, nusikaltėliai turi būti surasti, ieškote, turi iš žemės iškaskite, o nusikaltimas turi būti išaiškintas. Kai praeitais metais chuliganai nužudė kun. L. Šapoką, Vatikanas paskelbė, kad tai saugumo darbas, kas pats bus ir su bažnyčios apiplėšimu", - savo pavaldinams kalbėjo VRS viršininkas Papečkys. Kriminalinis paieškos inspektorius Abraitis po trijų dienų išaiškino nusikaltėlius, tai keturi Gižų gyvenvietės komjaunuoliai Renatas Žališkevičius, Algaudas Klimavičius, Gintaras Valaitis ir Artūras Danielius bei G. Pipynė. Visi, išskyrus Žalkėvičių, pilnamečiai. Nusikaltimą padarė būdami giti.

1984 m. rugsėjo 4-5 d. įvyko apiplėšusiųjų Gižų bažnyčių teismas. Teismo sėdėtis: prokuroras Bogušauskas, teisėja Mickėvičienė, advokatai - Šipulskis ir Kilikevičius iš Vilkaviškio bei Bulota ir Šilingas iš Kapsuko.

Jau teismo pradžioje buvo aišku, kad salėje prasidėjo ne teismas, bet eilinė komedija. Prokuroras Bogušauskas kaltinamųjų paklausė vos kelis klausimus, o teisėja Mickėvičienė maždaug valandą riko kalbėjo apie bažnyčios rūsyje laikomus kompotus, uogienes ir, beveik neužsimindama, kad įvykdytas apiplėšimas - išneikintas Švč. Sakramentas, pavogti bažnyčios daiktai, įskaudinti tikintieji. Gižų parapijos klebonas kun. A. Pasilauskas, matydamas tokį teisingumą, po pertraukos į teismo salę negrįžo.

Teismo metu paaiškėjo, kad gegužės 28 d. naktį, išgėrusiems jaunuoliams pitrūko pinigų svaigalams, tuomet G. Pipynė pasiūlė įsilaužti į bažnyčios rūsi, bet neradę jame nei vyno, nei konjako, pradėjo siautėti. Dalį stiklainių sudaužė vietoje, o kitus apsiėmę su savim, jaunuoliai dar vaišinosi kolūkio sode. Monstranciją su Švč. Sakramentu ir kitus banytinis daiktus pakišo po sodo namelio pamatais. "Sulažysime šitą daikčiuką į keletą dalių ir visi turėsime po gabalą aukso", - tarėsi tarpusavyje. Po kelių dienų iš bažnyčios pavogti daiktai atsidūrė vandens tvenkinyje, o ur padėjo Švč. Sakramentą, teisiamieji sakėsi neprisiminti.

Gynėjai visi iš eilės gėrė ir gyrė nusikaltėlius, o patį nusikaltimą apibūdino kaip paprasčiausią jaunuolių išdykavimą - "Išgėrė vyrukai ir nutarė paįsdykauti" - kalbėjo advokatai. Tuo tarpu šis jaunuolių "išdykavimas" Gižų parapijos tikintiesiems kainavo apie 100 rublių. Teismas vietoj nusikaltėlių, apkaltino Gižų parapijos kleboną kun. A. Pasilauską ir bažnyčios komitetą, kad ant rūsiu langelio neuždėda grotų, kad klebonas bažnyčios rūsyje laiko maisto produktus, o bažnyčia neturi sargo. R. Žališkevičius, A. Klimavičius, J. Valaitis, A. Danielius ir G. Pipynė nuteisti dviems metams sąlyginai. Teisme jaunuoliai laikėsi ne kaip nusikaltėliai. Eidamas iš teismo salės G. Pipynė pareiškė: "Dabar visas Gižų davatkas paskersiu".

Teismo nuosprendžio išil dar negavo nei Gižų parapijos klebonas, nei religinės bendruomenės komitetas.

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

Šaukėnai (Kelmės rajonas). 1984 m. spalio m. komjaunuoliško amžiaus šaukėnų vidurinės mokyklos mokiniai, atsisakę stoti į komjaunimą, perauklėjimui buvo vežami į Kelmę. Po atitinkamo auklėjimo tik viena mergaitė sutiko stoti į komjaunimą.

Vidsodis (Kelmės rajonas). 1984 m. spalio 15 d. pas Vidsodyje gyvenančius Turauskus apsilankė asetonmetės mokyklos direktorius Kęstutis Vincas. Susinervinęs ir įsikarščiavęs direktorius barė Adomą Turauską, kam jis savo sūnų Modestą, besimokantį penktoje klasėje, vedasi į bažnyčią, neleidžia stoti į pionierių organizaciją. Tėvas paaiškino: "Aš einu į bažnyčią ir mano vaikas eina, o pionieriumi būti jis pats nenori". Kai direktorius pakeltu tonu toliau barė A. Turauską, į pokalbį įsiterpė buvęs svečias "kodėl čia toks triukšmas? Dabar gi skelbiama religijos laisvė".

Spalio 16 d. mokykloje Modestą Turauską užsipulė vedėja Merkėlienė: "Kam eini į bažnyčią, kodėl nesiraišai į pionierius? Mes tau dar parodysim!" - gąsdino berniuką vedėja. Mokytojai nusitvėrė prieš Modestą klasės draugus. Jie pradėjo pašiepti savo draugą. Išgąsdintas vaikas susirgo. Tėvams reikėjo kreiptis pas gydytoją. Savaitę laiko M. Turauskas dėl ligos negalėjo lankyti mokyklės.

PABĖGO LIETUVIS

Bronius Venclova

Į New Yorką atvyko naujas pabėgėlis iš okupuotos Lietuvos - Bronius Venclova, 30 m. amžiaus. Augo 11-ko vaikų šeimoje. Suvalkietis.

Į Kongą Afrikoje pateko iš Leningrado Universiteto laimingu būdu, nes į jį nepriima studentų iš Lietuvos, Latvijos ar Estijos. Jam buvo paskirta išmokyti prancūzų kalbą, specializuotis istorijoje ir būti vertėju rusų prancūzų kalbose.

Buvo išsiųstas į Afriką mokytojauti, dėstyti istoriją ir visą laiką vertėjauti.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA No. 62

Miss Genovaitė NAVICKAITĖ, on account of unjustified actions on the part of the officials, has written a petition to the Prosecutor of Lithuania, a copy of which she has sent to the Prosecutor for the City of Kapsukas. In the petition Miss Novickaitė explained the circumstances in which possessions of hers were taken: an Optima typewriter, books - Knyga vienuolėms /A Book for Nuns/, Vie nuolio gyvenimo esmė /The Essence of Religious Life/, two brochures of a religious nature - and demanded that everything be returned.

On February 3, 1984, the Prosecutor for the City of Kapsukas visited Miss Navickaitė at home to ascertain the facts. He examined the broken door-lock, looked about the rooms and after that drew up a report, and stating that it was still unclear how everything would end, he left.

On February 13, 1984, Miss Navickaitė was summoned to Kapsukas Militia Headquarters, where she was informed that Administrative proceedings had been brought against her, and that she would have to write an explanation of her actions. Miss Navickaitė arguing that she had committed no crime, and therefore, could not understand what she could be punished for, refused to write the explanation. Then the officials drew up a report and told her to sign it. In the report the events of January 28 were described in a manner completely contrary to fact: "Nobody broke in the door; rather with a hard pull, it opened of itself. The lady of the house, Miss Novickaitė, insulted militiamen, and the educators who had come with them..."

Miss Navickaitė refused to sign such a report. Militia Captain Juotota began to shout and to threaten that if she did not sign she would suffer for it considerably. After taking her around several offices, the officials led Miss Navickaitė before judge who inquired why she received seventeen children and youths in her home on January 28.

When it was explained that the children wanted to warm up and rest, the judge sternly said that the children should have been chased out, and sentenced Miss Navickaitė to ten days in jail.

The cell in which Miss Navickaitė served her sentence was the cell. Over the door was a small electric light which burned day and night. In the same cell was a toilet. The cell was inhumanly hot and stuffy. In the same cell with her were at different times two to three female criminals, who smoked constantly in the cell. During the day, Miss Navickaitė was almost never taken to work, so she was forced to sit in the unventilated cell. They gave her no sheets or blankets. She had to sleep on the bare floor which was permeated with stench, or on her own coat.

Mornings and evenings she had to clean the offices. Several times, militia officials tried to make fun of Miss Navickaitė, saying, "This isn't like cleaning the church". More than once, coming to the cell, they made fun of her and on Sunday, while Mass was going on in the church, she was ordered to clean office windows.

On February 23, at the end of her sentence, the judge warned Miss Navickaitė that if she refused to unlock her doors for the militia, once again she would be sentenced to several years in prison.

On February 24, 1984, Miss Navickaitė received a communication as follows:

"In response to your petition written to the Inter-Rayon Prosecutor of Kapsukas, concerning unauthorized actions by Division of Internal Affairs Staff of the Kapsukas City Rayon, we wish to inform you:

"We refuse to institute criminal proceedings against the Division of Internal Affairs Staff of the Kapsukas City Rayon, since there was in their actions no grounds".

R. Januška, Lawyer
Assistant Inter-Rayon Prosecutor For Kapsukas

JALTOS AUKOS

/ tęsinys /

Lygiai tiek pat, o gal ir dar daugiau paveikė nenuginčijamas faktas, kad Stalinas paneigė visas pilietines teises ir net oficialiai nepripažino milijonų belaisvių, kurie pakliuvo į vokiečių rankas. Nežiūrint to, vos tik karui prasidėjus 1941 m. birželio mėn., Vokietijos vyriausybė kreipėsi į Tarptautinį Raudonąjį Kryžių, tikėdama išsiaiškinti belaisvių padėtį abiejose pusėse. Rusų kareivių sąrašai buvo perduodami Sovietų vyriausybei iki 1941 m. rugsėjo mėnesio. Po to buvo sustabdyta, kadangi Sovietai atsisakė taip pasielgti. Žiemos bėgyje Vokietija tęsė pastangas užmegsti ryšį su Sovietais, primindami Hagos ir Ženevos Konvencijų nuostatus, tačiau vėl buvo neišklaustyti. Pats Raudonojo Kryžiaus Komitetas dėjo pastangas, kreipdamiesi į Sovietų ambasadorius Londone ir Švedijoje; šie kalbėjo pritariamai, bet nukreipus reikalą į Maskvą - vėl gavo neprašytą ir neigiamą atsakymą.

Tuo tarpu Vokietijos alijantai - Italija, Rumunija ir Suomija po nepavykusių bandymų susitarti, nutarė pritaikyti Konvencijos sąlygas tik tiems rusams belaisviams, kurie radosi pas juos. Ir į šį pasiūlymą Sovietai nereagavo.

Suomiai buvo ypatingai susirūpinę 47.000 rusų belaisvių, kuriuos turėjo pas save, blogu stoviu ir dėkingai priėmė plataus masto Raudonojo Kryžiaus pagalbą, nors Sovietai ir uždraudė, kad panaši pagalba būtų suteikta ir suomių belaisviams, įkalintiems Rusijoje.

Nenuostabu, kad Vokietijos vyriausybė vis kiekia traktavo savo rusų belaisvius ir tos grupės, kurios tam priešinosi, prarado įtaką, kurią būtų galėję tuo klausimu turėti. Kiekvienu atveju, Vokietija turėjo nepalyginamai daugiau rusų belaisvių, negu rusai vokiečių. Beveik 2/3 visų rusų belaisvių pakliuvo vokiečiams 1941 metais. Pats Hitleris ragino Raudonąjį Kryžių inspektuoti stovyklas. Bet į prašymą Stalinui, kad leistų susirašyti su vokiečių belaisviais, buvo gautas toks atsakymas, kad sustabdė visą eigą: "Nėra jokių rusų karo belaisvių. Rusų kareivis kovoja iki mirties. Jeigu jis pasirenka būti belaisviu - jis yra automatiškai išmetamas iš rusų bendruomenės. Mums nerūpi pašto pristatymas tik vokiečių belaisviams".

Po to, nėra ko stebėtis "principinė Hitlerio ideologijos bazė kaip vesta karą buvo tas faktas, kad Sovietų Sąjunga nepasirašė Ženevos Konvencijos 1929 m., ir todėl visai tikra, kad vokiečių karo belaisviai nebus traktuojami pagal tos konvencijos nuostatus".

Žmoniškas vokiečių stovyklų viršininkas suteikė kelius smulkius palengvinimus šturkščiam gyvenime jam paskirtųjų belaisvių, bet paaiškino rusų gydytojui, kad jis negali nieko daugiau padaryti, kadangi Stalinas atsisakė bet kokių derybų. M. Junod, Šveicarijos Raudonojo Kryžiaus darbuotojas, kiekvieną kartą susidurdavo su ta ne-

peržengiama klūtimi, kai protestuodavo, kalbėdamas už rusų belaisvius, lankydamas jų stovyklas Vokietijoje. Pav., jis pastebėjo didelį kontrastą tarp gerai tvarkomos britų karo belaisvių stovyklos Doessel'yje, kur Ženevos Konvencijos tekstas buvo aiškiai matomoje vietoje iškabin-tas ir pasibaigtinis padėtis stovykloje netoli šios - ap-leistiams rusams belaisviams.

Hitleris, nežiūrint savo žiaurumo, vis dėlto realiai respektavo jau kartą priimtą Konvencijos nutarimą. 1945 m. vasario mėn. 1945 m. Goebbels'as, įsiutęs už tai, kad Alijantai sudaužė Drezdeną, pasiūlė Hitleriui atsisakyti Ženevos Konvencijos ir sušaudyti suimtuosius lakūnus. Hitleris sutiko, bet pasipiktinęs vienas jo pagalbininkų pranešė tą sumanymą užsienio spaudai. BBC Radijo Stotis tuojau pat paskleidė aštrius įspėjimus, kad bus keršijama, ir tas visas planas buvo skubiai nubrauktas.

Galbūt verta pastebėti, kad Sovietų vyriausybės elgesys nebuvo koks nors marksistinis patobulinimas, bet išsivystė iš bendrai atsilikusios Rusijos paveldėto elgesio. Tik momentui prisiminkime likimą rusų, kuriuos buvo pagavę vokiečiai 1914-1918 m. kare. Tuomet Rusijos imperija ir Vokietijos vyriausybė buvo pasirašiusios Hagos Konvencijas 1899 m. ir 1907 m. Nuo pat pradžios buvo bandoma palengvinti belaisvių kančias. Pasikeista sąrašais, įvestas pašto aptarnavimas, gilestingosios seserys ir kunigai galėjo keliauti iš Rusijos į Vokietijos stovyklas ir Ortodoksų bažnytinis patarnavimas buvo suteikiamas belaisviams. Ispanijos vyriausybė buvo globėjė rusų belaisviams ir iš tikrųjų, jų reikšlais taip pat rūpinosi ir JAV, kuri globojo Rusijos alijantų belaisvius - britus, prancūzus ir Serbus, kartu esančius su rusų belaisviais.

Imperatorienė Aleksandra liepė sudaryti komitetą pagloboti belaisvius: "Jūs žinote, mano komitetas turės prašyti vyriausybės didelių sumų belaisviams", - rašė ji ca-rui 1915 m., "mums niekada nebus gana paramos. Suma, de-ja sieks keletą milijonų". Jo kelių savaitių ji pranešė raštu, kad "4 kartus savaitė mes siuntėme vagonus, pakrautus įvairiais reikmenimis". Išgirdusi, kad belaisviai blogai traktuojami, ji "verkė, skaitydama apie baisumus, kuriuos vykdė vokiečiai mūsų sužeistiesiems ir belaisviams". "Nežiūrint to, imperatorienė ragino carą kad su vokiečių belaisviais būtų elgamasi gerai "nes tada jie labiau norės pagelbėti mūsų belaisviams".

Pagal statistikas galima palyginti: 1914-17 m. kare buvo paimta 2.417.000 rusų belaisvių. Iš jų 70.000 mirė. 1941-45 m. kare apie 5.754.000 rusų karo belaisvių paėmė vokiečiai, iš jų 3.700.000 mirė.

Caro kareivių lojalumo nekeitė geras belaisvių traktavimas 1914 m. kare. Rusų kariškai buvo labiausiai užsispyrę pabėgti iš tų stovyklų iš viso apie 260.000 rusų pabėgo. Didelis procentas, grįžti vėl grįžti į savo kariuomenę. Nežiūrint intensyvių vokiečių ir bolševikų propagandų 1917 m., stovyklose vs tik 2.000 nacionalistų

na nuniokoti getą, jeigu Wittenbergas nebus išduotas, bet kad tai esąs blefas. Kovner, prisipažino, kad kai kurie teigimai proklamacijos buvo klaidinantys, ypatingai paskutiniai. Wittenbergui priitarant, atsisakymo autoriai visi bendrai skatino vyrus mobilizuotis.

Tuo metu įvyko nelauktas įvykis; visas getas išėjo į gatvę priešintis JPO. Žydų kvotiniai staiga atsidūrė prieš skausmingą dilemą: norint apginti savo vadą, jiems reikėjo kautis, net žudyti savo brotus ir būtent kaip tik tuos, kuriuos jie rengėsi ginti nuo riešo.

Pagaliau Kovner'is ir jo vyrai nuėjo pas Wittenbergą jo slėptuvėn. Wittenbergas buvo viskam pasiruošęs. Jis laikė revolverį, ir ketino nušauti. Jis paklausė draugų, ką, jų manymu, jam daryti, ir pasiduro? Draugai nieko neatsakė. Siūbtelėjo minutės tyla. Tada Kovner'is tarė: "Žiūrėk, visi žydai gatvėje, mums reikia su jais kautis. Įsakyk, ir mes kausimės". Wittenbergas to įsakymo nedavė.

Pasak Kovner'io, tai buvė "didelis žmogus". Kovner'is papildė, kad aplinkui Wittenbergą stovėję visi jo kariai, ginkluoti revolveriais, bet tie ginklai būvė nereikalingi. Wittenbergas išėjo, nužengė vartų link ir pasidavė vokiečiams. Rezistentai ėgino nesėkmingai jam įteikti ciano kalio nuodų. Nukankatas, jis mirė sekančią dieną.

Verta patikslinti, kad Kovner'is nebando suktis ir ma-žinti moralinės savo atsakomybės. Priešingai, jis taip pa-sisakė teisme:

"Istorikai mus teis, pažeiks arba išteisins. Jei man leista būtų išreikšti asmeninę nuomonę, aš tvirtinčiau šiandien dar tvirtčiau negu anomet, savo įsitikinimą, kad Wittenbergo mirtis, kurį mes išdavėme Gestapui, laiky-damiesi vadovybės ir savo pačių nuosprendžių, sudaro pa-tį kulminacinį sukilimo tašką, vieną iš drąsiausių viso žydų revoliucinio judėjimo akto".

Tai nuomonė, išreikšta priešais ir laisvai vieno iš tau-riausių žydų rezistencijos narių, žmogaus, kurio moralinis tiesumas neužginčijamas, nekad nemėgintas paneigti. Ne-žiūrint to, Kovner'io žodžiuose randame vien moralinį fakto įvertinimą; čia nepasitaikoma apie paties veiksmo prasmingumą.

Mes nelinkę spręsti kovertas buvo sprendimas, kurį padarė 1943, liepos mėnesį Kovner'is ir jo draugai. Tektų tačiau konstatuoti, kad tą dieną Vilniaus žydų getas atme-tė Rezistenciją - ir kad visa žydų rezistencija sankcionavo šį atmetimą.

Ko nesako Kovner'is, nesako Suzkeveris, bet ką leidžia nuspėti Dvoržeckis savo knygoje, yra tai, kad 1943 m. liepos mėn. 16 d., žydų frontas buvo ėmęs vėl braškėti. Buvo praėję šeši mėnesiai nuo Stalin - grado kapituliacijos, frontas buvo pasistūmėjęs Vilniaus link per šimtą su viršum kilometrų: nuo žiemos pabaigos Raudonoji Armija stovėjo prie Smolensko. Vakarų sąjun-gininkai buvo išlaisvinę Šiaurės Afriką ir išsilaipinę Sicilijoj. Sveikas protas leido spėlioti, kad nacių Vokie-tija bus sutriuškinta. Taip pat manyta, kad tuo metu, kai

ukrainiečių buvo paveikti perbėgti į vokiečių kariuomenę. 1944 m. beveik 1 milijonas rusų tai padarė.

Ką reiškė praktiškai Stalino politika tiems atmettie-siems rusams 1941 m., Jašvili pamatė Eisenbache. Ir dar blogiau, negu ką jis ten matė, buvo, ką jis galėjo užuosti dirbdamas virėju Wehrmachtui Minske. Už miesto buvo rusų kareivių ir civilių belaisvių stovykla. Tiesą sakant, tai nebuvo stovykla. Tik didelis plotas, aptvertas elektros laidais ir apstatytas sargybos bokštais. Čia gyveno / ne-labai ilgai/ 60.000 rusų. Nebuvo namų, ir beveik jokio valgio. Atėjo 1941-42 m. žiema. Mėnesis po mėnesio savo virtuvėje dirbdamas Jašvili užuosdavo visa persmelgtan-tį kvapą kasdieninio pakrovimo rusų lavonų sudegini-mui. Per kelis mėnesius iš 60.000 liko 11.000.

(bus daugiau)

Reicho karinė padėtis pašljo kaip niekad, vokiečiams rasis didesnių rūpesčių, negu likviduoti getą, kuris egzis-tavo vargais negalais, poros metų laikotarpyje.

Didžiai prieštaraujančią čia sumintų įvykių versiją mums pateikia Maša Rolnikas, kuriai tų įvykių metu buvo 16 metų. Ji rašė "dienoraštį", kurį išleido prancū-zų kalba 1966 metais su Ilya Ehrenburgo pratarme, pa-vadinant "Aš privalėjau tai papasakoti" (Paris, Editions so-ciales 1966).

Mes rašom žodį "dienoraštis" tarp kabučių, kadangi Ilya Ehrenburgas mums teigia, jog autorė, ne visada ga-lėdama užsirašyti ką norėjo, išstisus gabalus buvo išmo-kusi atmintinai. Tas dienoraštis buvo parašytas po Euro-pos išvadavimo. Pridurkim, kad jį išleido po dvidešim-ties metų. Be to, Maša Rolnikas sakosi, kad ji tuo metu nemokėjusi yiddish. Tuo tarpu visas geto gyvenimas, o ypatingai JPO veikla, vyko yiddish kalba.

Pasak Mašos Rolnikaitės, Wittenberg, as pasidavęs Gestapui savo paties valia, tuo metu, kai komunistų parti-ja davusi jam suprasti, kad jos manymu, tai buvo nereika-lingas veiksmas, nes tuo niekuo getui nebūtų padėta.

Kadangi 1943 metais Maša Rolnikas negalėjo numa-tyt savo asmenine ar tiesiogine patirtimi, kaip viskas dėjosi, ir kadangi JPO vadovybės nariai šiandien Izrae-lyje ir sakytume, mušas sau į krūtinę visa tai apgalles-taudami, reikia manyti, kad Mašos Rolnikas versija yra toji, kuri yra oficialiai pripažinta Sovietų Sąjungoje.

Kas tikrai žinoma, yra tai, kad Wittenberg, as pasi-davė, ir kad sekančią dieną jis buvo negyvas Vilniaus Ge-štapo patalpose. Niekam nežinoma, kokiomis aplinkybė-mis jis mirė.

Daktaras Dvoržeckis, žmogus persisunkęs žydų tra-dicijų dvasia, žiūri Wittenberg, o, kurį atstūmė getas, asmenyje modernišką atpirkimo ožio versiją. Mums no-risi sveikiau įžvelgti jame kitą, visų apleistą žydą prieš dvidešimt šimtmečių, atstumtą tiek savo tautos, tiek savo mokytinių, atiduotą į nepermalduojamo okupanto rankas, ir nužudytą itin dramatiškais aplinkybėmis. Jo liaudis tąsyk galvojo, kad toji mirtis juos išgelbėsianti... ir kly-do...

Vilniaus žydai manė, kad atiduodami Wittenbergą, jie išsigelbės. Jiems pragaištis buvo atidėta vien dvide-šimčiai savaitių. Getą likvidavo rugsėjo 23 d. Stambi da-lis nukeliavo Panerių link, kitus išgabeno į Latvijos ir Estijos koncentracijos stovyklas. Artėbant Raudonajai Armijai, tie žydai belaisviai, kurių nenužudė ir kurie ne-pasimirė nuo žiauraus elgesio, buvo laivais išgabenti į Vokietiją. Išlikusių gyvais, skaičius niekingas.

Atmetimas idėjos priešintis, geto neišgelbėjo. Ta-čiau pats geto likvidavimas neapsiėjo be sunkumų. Grupė JPO partizanų, vadovaujama Ilya Scheinbaumo, bandė net priešintis ginklu, latvių policininkams, kuriems buvo pavesta evakuoti eilę gaivelių. Scheinbaumą pakirto kulkos. Evakuacija buvo kuriam laikui sustabdyta.

Išvežimo metu pagausėjo atsakymai važiuoti ir pa-bėgimui. Sonia Madejskar pateko Gestapui į nagus. Švoi-niką, jaunutę Assiją ir Jakov Kaplaną taip pat sulaukė, nors jie gyvnėsi su ginklu rankose. Kitiems pavyko pa-bėgti į miškus. Pirmoji grupė, vadovaujama Glassmano, turėjo skaudžių nuostolių. Patį Glassmaną nukovė. Kitoms grupėms klojosi geriau. Abba Kovner, perėmęs po Wittenbergo JPO vadovybę, į pabaigą vadovavo ke-liems šimtams žydų partizanų.

Rūdininkų girioj, už keturiasdešimt kilometrų nuo Vilniaus, kelios JPO grupės susijungė brigadon, kuriai vadovavo "Jurgis" (Zimanas). "Jurgio" brigada yra mini-ma vokiečių kariuomenės Gudijoje (Wehrmachtsbefehls-haber Weissruthenien komunikatuose 1944 m. vasario, kovo ir balandžio mėnesiais).

Abba Kovner vadovavo daliniui, pasivadinusiam Ker-šytojų vardu, tuo tarpu Samuel Kaplinski - kitam - "Už pergale!" Du kiti daliniai pradžioj išimtinai žydiški - "Kova" ir "Mirtis fašistams!" buvo Bereko Sereznievskio vadovybėje. Vėliau, kadangi partizanų skaičius vis di-dėjo, tie daliniai integravosi į mišrius junginius, nors iš žydų pusės ir būta abejonių. Visi tie būriai kovojo drą-siai, nes jų narsą skatino keršto troškulys. Haimas La-zar, būsimas gydytojas ir Izraelio politikas, nepasitraukė iš mūšio lauko, net ir praradęs dešinę ranką, minai spro-gus...

Kai Raudonoji Armija 1944 m. liepos 17 d. užėmė Vil-nių, buvo suėję diena dienon lygiai metai nuo Wittenbergo mirties.

Sekančią dieną poetas partizanas Suzkeveris aplankė Panerius. Jis sutiko vieną žydą, išlikusį gyvą toj mirties vietovėj - vieną iš žydų, dirbusių brigadoje, kuriai buvo pavesta užkasinėti brolių lavonus, ir kuriam pavyko pabėgt.

Po karo, skerdynių vietoj pastatytas paminklas sušau-dytųjų Paneriuose žydų atminimui. Už poros metų jį pa-keitė kitas, sovietinis paminklas, kuriame jau nebebuvo minimas žydiškasis Vilnius (Vilna-la - Juive).

Vertė A. Ž. Lucien Steinberg. La revolte des justes. Les juifs contre Hitler 1933-1945. Paris, 1970. 605 p.

3 psl.

Kruvini Vilniaus Akmenys, Kruvinos Panerių Smiltys

/ pabaiga / Visi, įskaitant

ir įvairias policijas, žinojo, kad tų slėptuvių esama, bet bu-vo neįmanoma, net ir vokiečiams, jas visas surasti.

Dvoržeckio slėptuvė buvo sausakimša, ir jos gyventojai neparodė jokio entuziazmo, išvydę naujus atvykėlius, kurių jie nepažinojo. Jie žinojo tik, kad getas pavojuje ir slūdo ant Wittenbergo. Vieninteliu jų rūpesčiu buvo patir-ti, ar Wittenbergas jau surastas. Ponia Wittenbergienė pašnabždėjo gydytojui į ausį: "Jie visi linki, kaip matau, mano vyro mirties; visi trokšta, kad jis padvėstų. Tai tik-riausiai jo paskutinioji diena."

Bet jai dar nebuvo žinoma visa tragedijos apimtis. Ji nežinojo, kad tuo pat metu jos vyras, kuriam pavyko išsprukti iš geto policijos nagų, buvo priverstas kautis su savo ginklo broliais, su savo paties mokytiniais. Žino-ma, tai buvo dialektinė kova. Ginčai vyko toje pačioje plotmėje, kaip kad Genso argumentacijoje.

Wittenbergas rado prieglobstį visiškai saugioje slėp-tuvėje; jis net turėjo automatinį šautuvą, bet jo generalinio štabo draugai, net jo paties vyrai buvo nuomonės, kad negalima įsivelti į kautynes su vokiečiais, nes getas nebuvo visumoj tam pasiruošęs.

Wittenbergas laikėsi šaltakraujiškai. Jis buvo įsiti-kinęs, kad kaip bebūtų, getą panaikins, kad tai vien dienų daugyū daugiausiai, savaitių, klausimas. Jis pramatė, kad vokiečiai bandys pasigauti savo pavoningiausią priešą, ir tuo pačiu metu sukirsinti tarpusavyje žydus.

Jo pažiūra buvo teisinga; neužilgo ji pasitvirtino. Bet nei draugai, nei geto gyventojai neparojo tuo įtikėti.

Daktaras Dvoržeckis, kuris buvo JPO vadovybės na-riu, rašo, kad trys generalinio štabo nariai: Kovner'is, Glasman'as ir Sonia Madejsker paprašė Wittenbergo, kad jis pasiduotų Gensui. Kitas liudininkas /Suzkever/ pride-da, jog jis ketinęs nusižudyti, bet kad draugai jį perkalbė-ję, nes Gestapas reikalavęs jo gyvo. JPO narys pridėda, kad to sprendimo būta netikusio, ir kad jį priėmusieji, ne-trukus apgailestavo.

Abba Kovner'is, poetas ir rašytojas - tuo metu Wit-tenbergo pavaduotojas, vėliau perėmęs pareigas - patei-kė 1961 m. gegužės mėn. 4 d. Eichmano bylos metu, savo parodymus apie Wittenbergo aferą. /Tiesą sakant, nei tri-bunolui, nei teisingumo ministerijai nerūpėjo aiškintis šis reikalas. Kovner'is tuos paliudijimus padarė spontaniškai, netgi tribunolui parodžius nenorą klausytis pareiškimų, nes jam atrodė, ne be pagrindo, kad tie visi faktai, nors savaime ir jaudinantys, neturi tiesioginio ryšio su Eich-mano byla */.

Kovner'is nupasakojo susitikimą su Gensu liepos 15-16 naktį ir nušvietė aplinkybes, kuriose vyko pirmasis Wittenbergo areštavimas. Jis papasakojo taip pat, kaip jis paslėpė saugiai Wittenbergą, po to parašė ir paskleidė proklamaciją, kurioje buvo kalbama, kad vokiečiai grasi-1985. V. 30

ALGIS TRAKYS IR TAKSIUKAS ŠLEIVYS

TVANKSTĖS Pilyje

ALGIS TRAKYS IR TAKSIUKAS ŠLEIVYS TVANKSTĖS PILYJE. Algirdas Gustaitis. 28 psl. Ilustravo dailininkės Aldona Variakojienė ir Vilija Variakojytė. Išleido JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo Taryba. Spausdinta 1984 m.

Tai IV-toji dalis Algio Trakio ir Taksiuko Šleivio nuotykių knygelės. Autorius Algirdas Gustaitis, šiaip pagarsėjęs istorinių temų nagrinėtojas ir neseniai išleidęs istorinę knygą TIKROJI LIETUVA, čia šiltai ir nuoširdžiai išgyvena į vaikų pasaulį, vaizdingai ir gyvai perduodamas pagrindinių charakterių nuotykius. Šioje knygelėje jaučiamas tinkamas supynimas to, ką vaikas girdi iš Lietuvos istorijos savo šeimoje ar mokykloje su šio laikmečio ir šio kontinento nuotykingomis akcijomis, primenančiomis judomus piešinius. Sumoderninti ir baidžių riterių pavadinimai -AB- ir didžiojo geležimi atsiduodantis vardas ZZ. Moralė- sekant laudies išmintį- amžina ir nekintanti: mažieji, kadangi geri ir teisūs, laimi prieš didžiuosius, kurie bjaurūs ir niekšingi. Į negausią mūsų mažųjų biblioteką- maloni ir reikalinga knygelė. D.

Pavils R o z i t i s

SKRYBĖLAITĖ

Yra vienas džiaugsmas pažūrėti į Rygos gatves, kai matai vaikščiojant skrybėlėtas ponias ir paneles. Viena lanksti ir tiesi, kaip smūiko styga, kita apvali ir minkšta, kaip vatos prikimšta. Tai yra kraštutiniai, tarp kurių stebėtinai platus formų įvairumas, kas kartais apraibina akis daugiau negu bulvarų liepų žydėjimas. Bet ne tik formų, bet charakterių ir palinkimų įvairumas vaikščioja po skrybėlaitėmis, kurias pirkė tėvai, vyrai ar mylimieji. Labiausiai mėgstantieji skrybėlaites pirkti yra vyrai ir todėl jie yra daugiausiai apgaunami. Jie ir perka skrybėlaites, kad džiaugtųsi savo žmonos dailumu ir didžiutes prieš kitus, kai žmona savo skrybėlę pagarsina po Rygą vyro įžymumą, turtingumą arba gerą prekybos stovą. Didmenų pirklio ar ministro žmona dėvi į akis krantinę puošnią skrybėlaitę, netaip kaip pirklio ar raštininko žmona.

Visos moterys po skrybėlaitėmis slepia nuo savo vyrų slaptas mintis ir geismus, kurie nuo viso kūno kaip kraujo garai kopija aukštyn ir susikrauna galvoje. Jei nebūtų skrybėlaitės, kur galima sustoti ir pasislėpti, gal būtų šie garai mirgęti kaip nuodėmingi žiedai aplink garbinamą galvą. Bet dabar tas viskas slepiasi po skrybėlaitę ir ji saugo daugiau visuomenės paslapčių, negu korsetas ar nekaltybės juosta.

Skrybėlių krautuvėje iš palydovo elgesio galima spręsti jo ryšį su palydove. Tėvas skubina išrinkti dukteriai paprastesnę ir pigesnę skrybėlaitę, mylimasis žaviškiekviena, kurią palydovė užsideda ant galvos, bet vėdės vyras laikosi santūriai ir abejingai, nes jis žino, kad ta ypatybė, kurios jam reikia iš žmonos skrybėlaitės, turi būti pastebėta labai akyvaizdžiai; todėl skrybėlaitė turi būti brangi ir greičiausiai nepaprastai puošni. Iš tiesų, gal būt, skrybėlaitė nebus pagal pačios žmonos grožio mastą, bet turtingumo reklama niekada nebus per daug skardi, kad ją visi girdėtų.

- Šiandien, Emele, po dvyliktos ateik į ministeriją. Mes eisime į miestą; ministeris tuo laiku jau bus išėjęs į kabineto posėdį, - kalbėjo viceministras Abolis, keldamas nuo pusryčių stalo ir servetėle šluostydamas taukuotas lūpas. Mat, jis iš ryto mėgo riebiai pavalgyti.

- Ką tad mes, Ernestai, taip anksti mieste darysime? - apvali viceministro žmona Ema maloniai nusišypsojo tik ką vakar tarnyboje paaukštintam vyrui.

Ji jau vakar įsakė tarnaitėi daugiau vyro nebevadinti direktorium, bet ponu ministru. Tas, aišku, buvo suprantama, kad nuo dabar ji pati buvo gerbiama pono ministro žmona, nors to ji ir nesakė. Bet pati tarnaitė turėtų tai suvokti. Ir iš tiesų, ji suvokė, nes Abolienė vakar ir ši ryt tuo įsitikino.

- Nebus peranksti, nes prieš trečią valandą aš turiu

Algis Trakys ir Taksiukas Šleivys dairosi didelėje pilies salėje. Akmenimis ir marmuru išklotos grindys, erdvi patalpa, tvirtos mūro sienos, spalvotais stiklais išgrąžinti ilgi, siauroki langai, kai kur pasieniuose ginkluoti kariai.

Pilies salėje daug puošniai apsirengusių riterių ir gražių moterų ilgomis sukniomis. Jie sustoja vaikštinėję. Salės gale didelis, ilgas stalas, apkrautas maistu, gėrimais. Už jo sėdi dar puošnesnis vyrai ir moterys. Apačioje tų ilgų, siaurokių langų stori, metaliniai apskritimai, po kuriais padėta ginklų.

Prie stalo sėdintis vyras pakelia ranką. Visi nutyla išgirstame piktoką balsą:

- Jus atsivijo mūsų riterių žvalgybinis būrys. Taigi, jūs esate mūsų priešai ir belaisviai. Įmesime į rūšį, iki kas judu išpirks.

- Niekas nežino, kad mes čia esame, taigi, niekas mūsų neišpirks. Tai kas tada? - paklausia Algis.

- Po truputį sustabdytume jums maisto ir vandens pristatymą, tiksliai tiek... - pašalpia atsako balsas iš už stalo.

Girdėti pikti vyrų ir moterų juokai... haa, ha, ha haaa, haaa....

Taksiukas, net drebėdamas, glaudžiasi prie Algio ir jam sako:

- Dabar manau, kad man reikėjo kalbėtis su lape... Gal ji žinojo, į kur veda tas praplatėjęs takelis... dabar jau pervėlu, ar ne?... Jei š gerai suprantu, jie ruošiasi mus badu ir troškuliu nuraminti, ar ne?... Niekas nežino, kad esame pilyje... O aš net pilies vardo nežinau, Algii.

- Palauk, Tu tik neišgąsk be reikalo. Dar nieko blogo neįvyko. Niekad neįikia nusiminti, visad reikia kovoti. Tiksliai kovojant galima laimėti. Reikia daug galvoti ir surasti išeitį net blogiausioje padėtyje, - ramiai pasako Algis.

- Palauk, Tu tik neišgąsk be reikalo. Dar nieko blogo neįvyko. Niekad neįikia nusiminti, visad reikia kovoti. Tiksliai kovojant galima laimėti. Reikia daug galvoti ir surasti išeitį net blogiausioje padėtyje, - ramiai pasako Algis.

Prie didžiojo stalo prėina Algis, truputį nusilenkia ir nežymiai pakėles ranką, tria:

- Jei neklystu, čia man daug riterių. Kiek esu girdėjęs, riteriai nežudo nieko blogo nedarantių asmenų, net kautynėse paimtų priešų karių nežudo, ar taip? Salėje visiška tylą.

Algis, pasižvalgęs po salę, vėl sako:

- Mudu nesutinkame būdu ar troškuliu numarinti. Leiskite mums apsiginti, kaip riteriams priimta!

- Haa, hha, huūu, hurr a... girdėtis pikti juokai. Vyras nuo stalo pakelia ranką ir visi nutyla.

- O kokiu būdu judu gėtumėtė apsiginti? Juk tu mažesnis už mūsų vaikus, nelibant apie karius ir riterius. O tas daiktas, antai... ant eturių kojų - kas jįsai: ar prijaukinta pelė?

Salėje vėl juokai: haa-ha-hii-heeh-huu...

Algis Trakys ir Taksiukas Šleivys dairosi didelėje pilies salėje. Akmenimis ir marmuru išklotos grindys, erdvi patalpa, tvirtos mūro sienos, spalvotais stiklais išgrąžinti ilgi, siauroki langai, kai kur pasieniuose ginkluoti kariai.

Pilies salėje daug puošniai apsirengusių riterių ir gražių moterų ilgomis sukniomis. Jie sustoja vaikštinėję. Salės gale didelis, ilgas stalas, apkrautas maistu, gėrimais. Už jo sėdi dar puošnesnis vyrai ir moterys. Apačioje tų ilgų, siaurokių langų stori, metaliniai apskritimai, po kuriais padėta ginklų.

Prie stalo sėdintis vyras pakelia ranką. Visi nutyla išgirstame piktoką balsą:

- Jus atsivijo mūsų riterių žvalgybinis būrys. Taigi, jūs esate mūsų priešai ir belaisviai. Įmesime į rūšį, iki kas judu išpirks.

- Niekas nežino, kad mes čia esame, taigi, niekas mūsų neišpirks. Tai kas tada? - paklausia Algis.

- Po truputį sustabdytume jums maisto ir vandens pristatymą, tiksliai tiek... - pašalpia atsako balsas iš už stalo.

Girdėti pikti vyrų ir moterų juokai... haa, ha, ha haaa, haaa....

Taksiukas, net drebėdamas, glaudžiasi prie Algio ir jam sako:

- Dabar manau, kad man reikėjo kalbėtis su lape... Gal ji žinojo, į kur veda tas praplatėjęs takelis... dabar jau pervėlu, ar ne?... Jei š gerai suprantu, jie ruošiasi mus badu ir troškuliu nuraminti, ar ne?... Niekas nežino, kad esame pilyje... O aš net pilies vardo nežinau, Algii.

- Palauk, Tu tik neišgąsk be reikalo. Dar nieko blogo neįvyko. Niekad neįikia nusiminti, visad reikia kovoti. Tiksliai kovojant galima laimėti. Reikia daug galvoti ir surasti išeitį net blogiausioje padėtyje, - ramiai pasako Algis.

Prie didžiojo stalo prėina Algis, truputį nusilenkia ir nežymiai pakėles ranką, tria:

- Jei neklystu, čia man daug riterių. Kiek esu girdėjęs, riteriai nežudo nieko blogo nedarantių asmenų, net kautynėse paimtų priešų karių nežudo, ar taip? Salėje visiška tylą.

Algis, pasižvalgęs po salę, vėl sako:

- Mudu nesutinkame būdu ar troškuliu numarinti. Leiskite mums apsiginti, kaip riteriams priimta!

- Haa, hha, huūu, hurr a... girdėtis pikti juokai. Vyras nuo stalo pakelia ranką ir visi nutyla.

- O kokiu būdu judu gėtumėtė apsiginti? Juk tu mažesnis už mūsų vaikus, nelibant apie karius ir riterius. O tas daiktas, antai... ant eturių kojų - kas jįsai: ar prijaukinta pelė?

Salėje vėl juokai: haa-ha-hii-heeh-huu...

Algis Trakys ir Taksiukas Šleivys dairosi didelėje pilies salėje. Akmenimis ir marmuru išklotos grindys, erdvi patalpa, tvirtos mūro sienos, spalvotais stiklais išgrąžinti ilgi, siauroki langai, kai kur pasieniuose ginkluoti kariai.

Pilies salėje daug puošniai apsirengusių riterių ir gražių moterų ilgomis sukniomis. Jie sustoja vaikštinėję. Salės gale didelis, ilgas stalas, apkrautas maistu, gėrimais. Už jo sėdi dar puošnesnis vyrai ir moterys. Apačioje tų ilgų, siaurokių langų stori, metaliniai apskritimai, po kuriais padėta ginklų.

Prie stalo sėdintis vyras pakelia ranką. Visi nutyla išgirstame piktoką balsą:

- Jus atsivijo mūsų riterių žvalgybinis būrys. Taigi, jūs esate mūsų priešai ir belaisviai. Įmesime į rūšį, iki kas judu išpirks.

- Niekas nežino, kad mes čia esame, taigi, niekas mūsų neišpirks. Tai kas tada? - paklausia Algis.

- Po truputį sustabdytume jums maisto ir vandens pristatymą, tiksliai tiek... - pašalpia atsako balsas iš už stalo.

Girdėti pikti vyrų ir moterų juokai... haa, ha, ha haaa, haaa....

Taksiukas, net drebėdamas, glaudžiasi prie Algio ir jam sako:

- Dabar manau, kad man reikėjo kalbėtis su lape... Gal ji žinojo, į kur veda tas praplatėjęs takelis... dabar jau pervėlu, ar ne?... Jei š gerai suprantu, jie ruošiasi mus badu ir troškuliu nuraminti, ar ne?... Niekas nežino, kad esame pilyje... O aš net pilies vardo nežinau, Algii.

- Palauk, Tu tik neišgąsk be reikalo. Dar nieko blogo neįvyko. Niekad neįikia nusiminti, visad reikia kovoti. Tiksliai kovojant galima laimėti. Reikia daug galvoti ir surasti išeitį net blogiausioje padėtyje, - ramiai pasako Algis.

Prie didžiojo stalo prėina Algis, truputį nusilenkia ir nežymiai pakėles ranką, tria:

- Jei neklystu, čia man daug riterių. Kiek esu girdėjęs, riteriai nežudo nieko blogo nedarantių asmenų, net kautynėse paimtų priešų karių nežudo, ar taip? Salėje visiška tylą.

Algis, pasižvalgęs po salę, vėl sako:

- Mudu nesutinkame būdu ar troškuliu numarinti. Leiskite mums apsiginti, kaip riteriams priimta!

- Algii, jie tyčiojasi iš mudviejų! O mane net pele vadina... Ne, tai per daug! Mudu turime apsiginti, savo ir tautos garbę apginti. Parodykime jiems, kokie mes iš tiesų esame, - ūsus pakraipydamas, kaktą suraukdamas, labai rimtai dėsto Taksiukas.

- Pilnai sutinku. Bet ar sugebėsi apsiginti? Juk nesidideli. Jie prieš tave gali paleisti didžiausią ir labai piktą šunį. Tai ką tada darytum? Ar nesuplėšytų į gabalėlius?

- O prieš tave didžiausią ir nepaprastai stiprų karį arba riterį, kuris vienu kardo smūgiu stumbrui galvą nukerta. Ar jis nesukapos tavęs, Algii, į gabalėlius?

Abu, suglaudę galvas, tariasi.

Algis pakrato Taksiukui ausį. Tai ženklas, kad sutarėta.

Algis vėl ateina arčiau didžiojo stalo.

- Riteri, ir visi šios pilies gyventojai! Mes nutarėme gintis ir būti laisvais. Ar sutinkate? Jei taip, tai kokius mudviem priešininkus paskirsite?

Riteriai tariasi. Ir storu balsu prabyla:

- Prieš tave, jaunuoli, aš paleisiu mūsų riterį, vardu AB. Jis užgrūdintas kovose, daugelį priešų nukovęs, daugelį žmonių parsivedęs.

Visa salė ploja, pritariančiai juokiasi.

- O prieš tą mažą šunelį mes paleisime savo šunį, vardu ZZ. Jis yra įveikęs visus pilies šunis, papjovęs daug vilkų. Manau jis bus tinkamas kovotojas prieš tą mažutį keturkojį, kuris labai narsiai kalba.

Salės gyventojai dar daugiau juokiasi, kvatoja.

- Įveskite riterį AB.

Tuoju atėjo milžiniško ūgmens vyras, nuo kojų aki galvos šarvuose, didžiuliu kalaviju rankoje.

- Jei nugalėsi šį riterį, tai būsi laisvas. Jei pralaimėsi ir išliksi gyvas, tai žinai kas bus. Kokį ginklą pasirenki, jaunuoli?

- Ilgą virvę, didoką artilerijos šovinio apskritimą ir mažą tinklėlį.

Algiiu tuoju atnešė išvardintus daiktus.

Pro duris tuoju leidžiamas toks didelis ir tvirtas šuo, kad jį vos stambus vyras gali išlaikyti ant kaklo už nertą kilpa ir retežiu.

- Tu, mažasai šunyti, negausi jokio ginklo, kaip ir ZZ nieko neturi, išskyrus savo dantis, kojas, nagus. Suskaičiuavus iki trijų, paleisime ZZ. Pažiūrėsime, kaip ilgai tu prieš jį kovosi...

Visa salė kvatoja, tranko ginklais į stalą ir grindis.

- Norime pamatyti keturkojų kovą, - girdėtis balsų.

Taksiukas tuoju nubėga prie stalo ir nuo grindų pakelia didelį, mėsa apkibusį kaulą, gerokai apkeptą ir taukais varvantį. Greitai pribėgęs prie ZZ pradeda kaulą vilkti ir palieka netoli storo retežio po langu.

Tuo tarpu baigiama skaičiuoti iki trijų. Ir ZZ paleidžiamas.

Paleistas ZZ tuoju pradeda labai garsiai loti, šokinėti aukštyn. Dabar matosi jo storas snukis, ilgi ir aštrūs dantys, plačios, tvirtos letenos, labai ilga uodega, kurią, iškėles kaip šluotą aukštyn, pradeda ieškoti Taksiuko.

Užuodęs keptos mėsos ir taukų kvapą, seka tais kvaipais iki pasienio.

Netrukus prie lango suranda skanųjį kaulą ir jį bemaž pradeda plėšyti, ėsti, džiaugsmingai iškėles ilgąją uodegą aukštyn.

Taksiukas greitai užšoka ant retežio, sugauna ZZ uodegą, ją tris kartus užmezga retežyje ir nušoka žemyn.

Pribėgęs prie pasienyje stovinčių ginklų, paima didelę plieninę buožę, aštriais plieno dantimis visuose šonuose.

Pribėga prie tebeėdančio ZZ.

Pamatęs Taksiuką, didysis ZZ piktai urgdamas puola link Šleivio, bet tuoju atšoka atgal, skaudžiai cypdamas, nes ZZ uodega užmezgta retežyje! Net pradeda kaupti, labai plačiai išsižiodamas.

Kaip tik tuo momentu Taksiukas į ZZ nasrus įkiša aštriąją, šakotąją buožę.

Šuo unksčia, blaškosi, bet, nieko negalėdamas padaryti, atsigula.

savo vyrams. Dabartiniais laikais grakšti ir graži moteris gali labai daug padaryti. Visuomenė ir aukštai stovį asmenys vyrą vertina ne tik pagal jo žinojimą ir išmanumą, bet dar daugiau pagal žmonos pasirengimą ir elgesį. Aš manau, kad daugelis nebūtų tapę ministrais, jeigu kunigas nebūtų jį sutuokęs su dailia ir gudria žmonele.

Aukštos kultūros kraštai tai seniai supranta ir pripažįsta. Tiksliai pas mus dėl tokių dalykų mėgsta tyčiotis ir sako, kad tas ir tas karjerą padarė įsitvėręs žmonos sijono. Ar tai neskamba storžieviškai ir atstumiančiai? Prancūzai tai pasako glaustai ir šmaikščiai: "cherchez la femme". Tai rodo aukštą tautos kultūrą.

- Ir todėl tu nori pradėti su skrybėlaitė? - Ema vėl norėjo paerzinti vyrą.

- Vėl tu nesąmones tauški. Dalykas yra daug rimtesnis, negu tu manai.

- Taigi taip ir sakyk: tu nieko negali suprasti! Jūs moterys į aukštas vietas netinkat.

- Ema, kalbėsime visai rimtai. Aukštoms tarnyboms moterys nėra pribrendusios. Bet jos gali tiesiog magiška padėti vyrams pasiekti aukštas vietas. Todėl klausykis atidžiai ir aš tave pamokysiu, kas darytina. Šiandien mes pirsime naują skrybėlaitę. Artimiausiomis dienomis mano paaukštintimo garbei tau reikia supuošti popietės kavutę, į kurią reikia pakviesti aukštosios visuomenės damas.

- Kaip aš galu žinoti, kas pagal tavo nuomonę, yra aukštosios visuomenės damos? - Ema skubiai pertraukė vyrą.

/ bus daugiau /

NEPRIKLUSOMA LIETUVA

IŠ PADANGĖS MIELOS

(IŠ SPAUDOS OKUPOUOTOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE)

LIETUVIAI. AUTORIAI KITOSE KALBOSE

- Turkmėnų kalba išleista Vytauto Bubnio apsakymų knyga "Žalvykstės". Vertė M. Chaladovas.

- Į baltarusių kalbą išvertė Eduardo Mieželaičio knygą "Žmogus" J. Sipakovas. Išleido Minsko leidykla "Mastacka literatura".

- Estijos valstybinė knygų leidykla "Esti ramat" ruošiasi artimiausiu laiku išleisti lietuvių literatūros klasikų Vaižganto prozos rinktinę "Dėdės ir Dėdienės" Metų pabaigoje žada išleisti Rimanto Šavelio "Dievo avinėlių".

VITRAŽAI

Lietuvos vitražo mokykla yra išaugusi dail prof. Stasio Ušinsio dėka. Jis įkvėpė ir eilę jaunųjų dailininkų pereiti į vitražo dailės sritį.

Viešas žymiausių šiuo metu vitražistų yra Kazimieras Morkūnas, 30 metų specializuojantis šioje srityje.

Paskutinis jo didelis apimties darbas - "Saulės Mūšis", vaizduojantis apie 1236 metus įvykusį Saulės mūšį, kuriame lietuviai sumušė įsibrovėlius kryžiuočius ir kalavijuočius.

APIE IMPERIALIZMĄ

"Minties" leidykla išleido 28-tąjį Lenino raštų rinkinio tomą, pavadintą "Sąsiuviniai apie Imperializmą".

Čia tikėtų pridėti tik vieną komentarą: "Juokiasi puodas, kad katilas juodas".

● Vilniuje stendinio šaudymo pirmenybėse dalyvavo 75 šauliai.

Asmeninėse varžybose I-ąją vietą laimėjo ir sumušė žymių meistrų rekordus G. Kiela, šešiolikos metų, puotų kraštų ribų.

APIE PILĖNUS

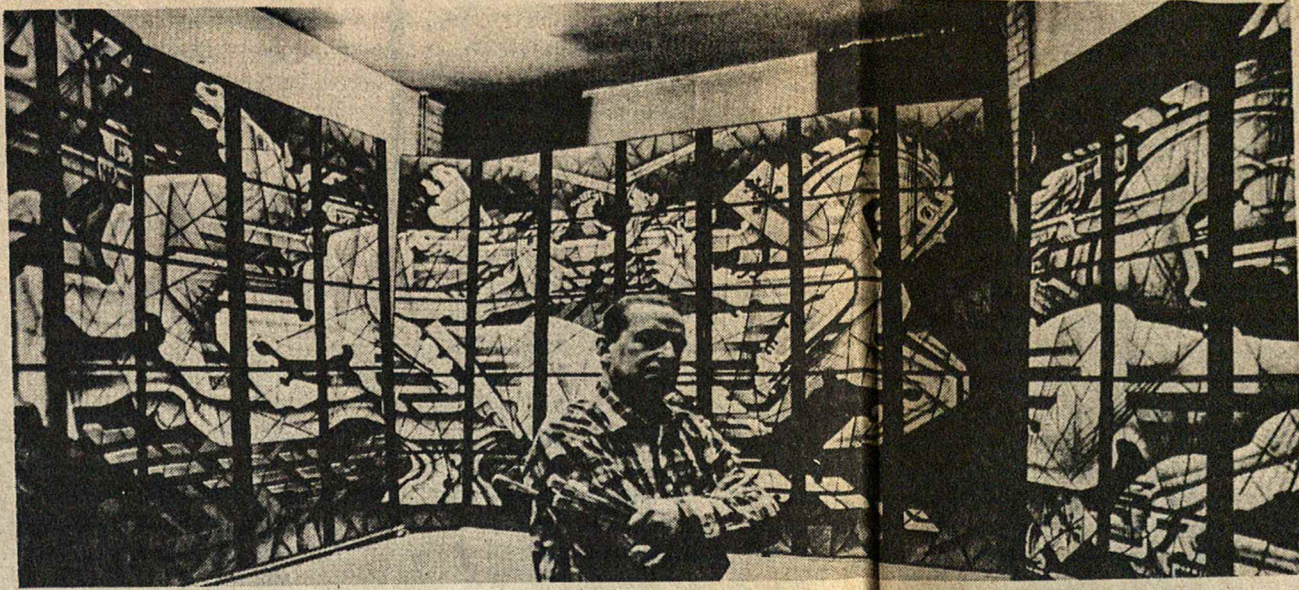
Nuo seno pasakojama, kad ant Punios piliakalnio stovėjusi garsiąjį Pilėnų pilis. Jos gynėjai, nenorėdami pasiduoti kryžiuočiams, bevelio susidėginti. Istorikai remiasi 16 a. kronikininku K. Šiučiu, kuris rašė: "1336 m. kryžiuočių ordino magistras išvygo į Lietuvą ir apgulė Pilėnų pilį. Ten gynėsi 4.000 vyrų. Jau buvo subėgę į pilį iš visų apylinkių su šeimomis, turtais ir gyvuliais. Riteriai visai stengėsi paimti pilį. Pajutę, kad visai nebegalėsia ilgai laikytis, lietuviai sumetė turtus į ugnį, išžudė moteris ir vaikus, sumetė lavonus į ugnį ir po to patys susidėgino".

Apie tai rašė ne vienas rašytojas: L. Kondratavičius - Syrokomlė, V. Krėvė, komp. V. Klova parašė operą.

KUR TIE GRYBAI, KUR TOS UCGOS

Liaudies dainelė sako: "Jei ne grybai ir ne uogos, dzūkų mergos būtų nuogos". Iš tiesų, smėlynėje gyvenantys dzūkai niekada nepasidėgino turtais, o tik savo gerą širdimi, svetingumu, skambiomis dainomis, gražiomis legendomis. Kadai baravykais ir rudmėsėmis dzūkai net duoklę dvarui mokėdavę, o likučius gabendavę į Lydos, Gardino, Merkinės, Vilniaus bei kitus turgus. Džiovinti dzūkų grybai pasiekdavę net Peterburgą, Varšuvą. Tik dzūkai moka grybus taip išdžiovinti, kad jų kvapas ir spalva lieka nepakitę. Jie džiovina grybus specialiai įrengtose smėlio atšlaitėse.

AR PASKAITAI SAVO VAIKUI LIETUVIŠKŲ LIAUDIES PASĄKŲ? JOSE RASI IR GROŽIO IR JUMORO IR IŠMINTIES!

Dailininkas K. Morkūnas prie savo vitražo

Vilniaus vidurinės mokyklos mokinys.

● Aukso medalį Meksikoje laimėjo Vladas Turla per pasaulio čempionatą šaudymo varžybose.

PREMJERA JAUNIMUI

Moksleivių atostogų dienomis Lietuvos Valstybinis Akademinis Dramos Teatras pastatė premjerą K. Kubilinsko eiluoją pjesę "Molio Motiejukas". Tai jau trečiasis šio autoriaus kūrinys teatro repertuare.

● Beveik trečdalių visų citrusinių vaisių Lietuva importuoja iš Kubos. Jie vertinami kaip vitamino C šaltiniai. Vienas apelsinas į dieną suteikia žmogui paros dozą vitamino C.

● V. Žilinskaitės satyrą "Trukdymai" į rusų kalbą vertė G. Gerasimovas ir atspausdino "Literaturnaja Gazeta".

● Moksleiviams yra numatytos papigintos kelionės. Nė vienos nėra skirtos už Sovietų Rusijos ar jos okupuotų kraštų ribų.

Surasti Seniausi Dinosaurio Griaučiai

P. INDRĖIKA

Berkley Universiteto paleontologijos departamento mokslininkų grupė neseniai atrado Arizonos spalvuotoje dykumoje tyrinėjimus, kuriuose apvainikavo radinius dinosaurio griaučiai, siekiantys net 225 milijonus metų senumo. Spėjama, kad radinio amžius pralenkia visus kitus, ir yra seniausias. Dinosaurio griaučiai labai gerai išsilaikę. Geologai nurodo, kad ančių bėgyje, besikeičiant žemės plūtai ir veikiant ugnikalniams, keitėsi žemės veidas, ir kur tyvuliavo neramios vandens bangos ir gyveno dinosaurai, šiandieną radasi spalvuotoji dykuma. Jai tokį vardą suteikė ispanų kolonistai, nustebinti jos grožio. Iš tikrųjų, vargiai gėtų dailininkas parinkti tiek daug įvairiausių spalvų savo kūriniui ir jas suderinti taip, kad dykuma virstų nepasakytai gražiu paveikslu, kokį yra gamta sukūrusi iš išmestų ugnikalnių pelenų. Stebint šią dykumą saulėlydžio metu, kada šešėliai krenta nuo kalvų ir dingsta senuose, susidaro toks įspūdis, kad tarytumei pačios saulės pradeda stebuklingą žaidimą, kurią vietos indėnai vadina "Wupatki", arba nacionaliniu paminklu.

Mokslininkai archeologai sako, kad čia gyveno dinosaurai mesozola eroje, t. y. maždaug 225 mil. metų. Tačiau nežinia dėl kokių priežasčių prieš 140 mil. metų dinosaurai išnyko. Vieną teoriją nurodo, kad juos išmušė asteroidų lietus, kuris buvo įsėjęs žemės paviršių milžiniško dydžio akmenimis, lėkėmis ir kitokių dangaus kūnų laužu. Klimatas staiga pasikeitė apie taip vadinamą Cretaceous periodą, kuris žiniai prisidėjo prie dinosaurų išnykimo.

Iki 1800 m. niekas nežinojo, kad dinosaurai gyveno žemėje. Tačiau 1822 m. anglų daktaras su žmona bevažinėdami Afrikoje, netikėtai užtiko dinosaurio suakmenėjusį dantį, kuris buvo labai panašus į pietų Amerikoje gyvenančio driežlio iguanos dantį. Tik 1841 m. buvo užtiktos kitos dinosaurio liekanos Azijoje ir Š. Amerikos kontinentuose bei kitur. Dabar dinosaurio griaučių galima užtikti įvairiuose muziejuose ir mokslininkai naudojami X spinduliais nustoti jų apytikrą amžių, o kiti specialistai net atvaizduoja kaip jie atrodė.

Mokslininkai nurodo, kad nuo 1940 m. klimatas žymiai pradėjo keistis šiltėjimo kryptimi. Sekančios kartos gal sulauks tokio klimato, kaip jis buvo dinosaurų laikais. Pagal jų pranašystes Amerikos vidurvakrių srityse iš lengvo pradės virsti dykuma, Sovietų Rusija ir Kanada virs duonos aruodu, Čacharos dykuma dėl monsuninių lietučių apsidengs žydinomis gėlėmis. Klimato kietėjimo priežastis nurodoma žmogus ir auganti pramonė vis daugiau ir daugiau pradeda naudoti akmenis anglis, naftą, kurių dūmai ir išmėtos anglies dvideginio dujos išsisklaido atmosferoje ir tarsi koks lietsargis apgaubia žemę. Dūmai praleidžia saulės spindulius, bet jie sulaukia šilumos radiaciją ir t. t. Tokiu būdu žemę supantis oras darosi šiltesnis.

Surinkti duomenys apie šiltesnį klimato kietėjimą rodo, kad per šimtmetį Š. Amerikos ir Kanados klimatas tapo daug šiltesnis, nes žymiai paaugo pramonė ir kuro suvartojimas padidėjo, o taip pat ir anglies dvideginio dujų kiekis ore. Kiekviena žemės paviršiaus vieta turi skirtingą klimatą, bet vėjai ir audros išmaišys orą. Klimatas turi nepaprastai didelę įtaką augmenijai ir gyvūnijai, o taip pat ir žmogui.

Klimatologai yra nustatę įvairias klimato zonas: 1/ drėgnas tropikinis klimatas, 2/ tropikinis bet sausas klimatas, 3/ aukštumų, 4/ dykumų, 5/ vandenynų, 6/ polarinė juosta. Klimato suskaidymo juostoms pagrindu paimta skirtingas žemės paviršiaus reljefas pav. kalnuotumas ir t. t.

KALBĖKIME SU SAVO VAIKAMS IR VAIKAIČIAIS VIENA GRAŽIAUSIŲ IR SENIAUSIŲ PASĄKŲ - LIETUVIŠKAI!

CFMB LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA
RADIO 1410 MONTREAL
KIEKVIENĄ ANTRADIENĮ 11:30 iki 12 val. NAKTIES
Programos vedėjas: L. ANKEVIČIUS
1053 Albanel Cr. Duvernay, P.Q. Tel.: 669-8834

KREMI VEIDRODŽIAI

Du kanibalai valgė sriubą. Vienas tarė: "Tavo žmona tikrai gerą sriubą padaro".
- Taigi, - atsiliepė šei nūninkas, "aš tikrai jos pasigėsiu".

TIESĄ SAKANT

Sveikatingumo Kluban įsijungė nutukusi nauja narė ir buvo paklausta, kaip ji praleidžia dieną. Ji atsakė: "Aš valgau vidutiniškai, mankštinausi vidutiniškai, geriu vidutiniškai ir gyvenu vidutiniškai".

- Ar galėtumėte dar ką nors prie to pridėti? - užklauso registracijoje.

- Taip. Ir meluoju su kaupu!

APIE TULPES

ŽALIANYKŠTIS

Tulpės auga, kaip visi žino, iš svogūnų. Jų grožis ir įvairumas yra nepaprastas.

Soduose augančios tulpės buvo atvežtos į Europą iš Turkijos, antroje 16 a. pusėje. Tų gėlių populiarumas nepaprastai greitai išplito, net pavirto į tulpių maniją 1634-37 m. Tuomet buvo karštligiškai spekuliuojama ir mokomos milžiniškos sumos už prestižo tulpes. Už vieną svogūną Semper Augustus rūšies buvo mokėta apie 5.200 dol. vertės suma. Sakoma, kad tulpes vogdavo, saugodavo ir net buvę įvykusios dėl jų žmogžudystės...

Tulpės auga beveik visur sode, geriausiai drenuojamoje molėtoje žemėje. Nužydėjus - nukirpti žiedą ir leisti lapams augti toliau iki jie pagelsta. Taip tulpės maitinasi per lapus kitam sezonui, kad vėl prasiskleistų šilko-akosmo švelnumo ir nepaprastų spalvų gražiai stilizuotais žiedais.

ŠIS TAS PAPERSTO - NEPAPERSTO

Britė sodininkė Bridget Boland, parašė keletą knygų apie įvairias sodininkavimo paslaptis. Štai keletas labai paprastų receptų, kurie atlieka nepaprastus darbus:

- Šalia rožių krūmo pasodinus česnakus skiltele, pabėgs vabalėliai, ypatingai naikinantys rožes.
- Pakabinus naftalino sviedinuką ant persikų šakos, lapeliai nesiraito.
- Virimo taukai užpilami ant rožių šaknų paskatina gražų žydėjimą.
- "Marigolds" - gvazdikėliai, susodinti aplink daržovių lysves nubaido visą eilę kenksmingų vabzdžių ir kirmėlių. Niekada nesodinkite gladiolų arti daržovių, nes jų jos nemėgsta, o braškės ir sunyksta.

KAIP UŽBAIGTI PASIKALBĖJIMĄ?

Užbaigti, kaip ir pradėti pasikalbėjimą yra labai svarbu, norint išvystyti ilgalaikę draugystę ir kad būtumėte patrauklūs, kai pasakote sudėv. Štai dr. Herbert Hoffman' patarimai:

- Baik pokalbį gera nuotaika. Neleisk pasikalbėjimui baigtis neišsprendus diskusijos. Baigiantis kalbai, jeigu konfliktas užsikirto ir sprendimas neįveda iš vietos, - per-eikite kiton temon, kur abu sutinkate.
- A tsisveikinkit prieš pokalbį visiškai baigiantis. Jei gu nebeturite nieko įdomaus ar įkvepiančio pridėti - pasi - traukite. Kitaip rizikuojate, kad apie jus galvos, jog esate "sausas ir nuobodus" ir tik gaisinate laiką.
- Pajusk kito žmogaus "signalus", kad pokalbį reikia baigti. Jeigu žmogus, su kuriuo kalbatės, pažvelgė į savo laikrodį, perkėlė kūno svorį nuo vienos kojos ant kitos arba nutraukė akių kontaktą, užbaik pokalbį. Nelaikyk žmogaus, jeigu jau duoti ženklai, kad jis skuba.
- Pasakyk, kad pokalbis buvo jums vertingas ir kad suteikė malonumo kalbėtis. Tuomet būsite maloniai laukiamas iki kito pasikalbėjimo.
- Duokite sau laiko grakščiai užbaigti pasikalbėjimą. Jeigu svarbu išvykti tam tikru laiku, pasakykite tai pradžioje pokalbio ir nenutraukite staiga trumpu posakiu - "skubu!"
- Pasitrauk, suteikęs progos nusišypsoti. Pasakyk ką nors netikėto ar juokingo; išsikvies malonių veidų. Vaizdas kurį paliekate atvykę ir išvykdami - liks kitų atmintyje. Padarykite tą vaizdą malonių. /Parinko Ž./

AA CENTRINĖS:
Montreal 273-7544
Ottawa 523-9977
Toronto 489-3693
Hamilton 522-8392

London 438-1122
Windsor 252-3842
Calgary 287-2712
Winnipeg 233-3508
Sudbury 674-6217

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (ALCOHOLIC ANONYMOUS) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENĄ TREČIADIENĮ. 7722 GEORGE ST. LA SALLE, QUÉ. 8 val. vakaro.

ARBA SKAMBINK MUMS:
Leonui G. : 366-2548 (namų); 489-5391 (darbo);
Henrikui N. : 366-7770 Dainiui L. ; 768-9606 ;
JONUI R. : 337-8637

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiame TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

<p>MOKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> 8 1/4 % už 90 dienų term. indėl. 8 1/2 % už 6 mėn. term. indėlius 8 3/4 % už 1 metų term. indėlius 9 % už 2 metų term. indėlius 9 1/2 % už 3 metų term. indėlius 10 % už pensijų planą 9 1/2 % už namų planą 7 1/2 % už specialią taup. s-tą 7 % už taupymo s-tas 6 % už čekių s-tas (dep.) 	<p>IMA:</p> <ul style="list-style-type: none"> už asm. paskolas nuo 11 1/2 % už nekilnojamo turto paskol. (mortgages): su nekeičiamu nuošimčiu 1 metų 10 3/4 % 2 metų 11 1/4 % 3 metų 11 3/4 % (fixed rate) su keičiamu nuošimčiu 1, 2 ar 3 metų: 10 1/2 % (variable rate)
--	---

AKTYVAI VIRŠ 43 MILIJONŲ DOLERIŲ

Asmenines paskolas duodame iki \$ 50,000 ir mortgičius iki 75 % įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupu dydyje, bet ne daugiau \$ 2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju a. draustos iki \$ 10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas Piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express) Kitos paskolos: (Line of credit) ir antrieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 10 v. ryto iki 3 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 10 v.r. iki 8 v.v.; šeštadieniais - nuo 9 v.r. iki 1 v.p.p. (Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta)

BŪSTINĖ: Lietuvių Namai - 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario

Telefonai: **532-8723** ir **532-1149** M6P 1A6

• **TORONTO LIETUVIŲ PEN-SININKŲ KLUBAS** rengia vienos dienos išvyką į 1000 Salų, Kingston, Ont. Kelionė vyks geru autobusu ir lalvu; maistas ir kt. asmeniu \$ 43. Registruotis kaip galima greičiau pas A. Lajuką tel: 767 - 0038, J. Žeką tel: 766 - 8647, S. Jokubaitį tel: 537 - 2869, K. Daunį/Lietuvių Namai/ tel: 532-3311.

• **TRADICINIS METINIS VILNIEČIŲ SĄSKRYDIS** vyks BIRŽELIO 29 d., šeštadienį, 12 val., Angelės ir Petro Česnulių Sodyboje, 70 Main St., PARIS, Ont. Visi vilniečiai ir jų bičiuliai kviečiami atvykti. Be oficialios dalies ir paskaitos numatoma trumpa jaunimo programa.

A. A. EMILIJAI PAJAUJIENEI
mirus,
(a.a. dr. Juozo Pajaujo žmonai)

reiškiame nuoširdžių užuojautą dukroms: Alinai STAKNIENEI ir Danutei ANONIENEI su šeimomis, bei kitiems giminėms -

M.J. KARKA ir Dr. R. KARKA su ŽMONA
Toronto, Canada

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont. • TELEFONAI: 532-3400
M6H 1A8 • 532-3414

AKTYVAI - VIRŠ 27 MILIJONŲ DOLERIŲ

<p>KASOS VALANDOS:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pirmadieniais 10-3 Antradieniais 10-3 Trečiadieniais uždaryta Ketvirtadieniais 10-8 Penktadieniais 10-8 Šeštadieniais 9-1 Sekmadieniais 9-12:30 	<p>MOKA UŽ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 90 dienų term. indėlius .. 8 1/4 % 180-185 d. term. ind. 8 1/2 % Term. ind. 1 metų 8 3/4 % Term. ind. 2 metų 9 % Term. ind. 3 metų 9 1/4 % Pensijų s-ta 10 % Spec. taup. s-ta 7 1/2 % Taupomųjų s-ta 7 % Depozitų-čekių s-ta ... 6 %
---	--

DUODA PASKOLAS:

- Asmenines nuo 11 1/2 %
- Mortgičius nuo .. 10 1/2 %-11 1/4 %

ANAPILYJE skyrius veikia sekmad. 9:30 v.r. - 1 p.p.

Duodame asm. paskolas iki \$ 50,000 ir mortgičius iki 100,000 (75% įkainoto turto vertės). Draudžiame narių gyvybes pagal santaupų dydį iki \$ 2,000 ir asm. paskolas iki \$ 10,000. Par-duodame piniginės perlaidos (money orders) ir kelionės čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už įrašytus čekius bei apmokamas įvairius sąskaitas. MŪSŲ TIKSLAS - NE PELNAS, BET SAŽININGAS PATARNAVIMAS

KANADOS LIETUVIŲ FONDO SUSIRINKIMAS 1985 5.5 d. Toronte. Iš kairės: Prisikėlimo Parapijos klebonas Tėv. Augustinas Simanavičius, OFM - skaito invokaciją; KLB pirm. adv. Algis Pacevičius sveikina susirinkusius; Vl. Pūtvio Šaulių kuopos pirm. St. Jokubaitis, KLF išdininkas A. Bersėnas, Jr. praneša Fondo finansinius reikalus ir Aleksas Kijelaitis-Kojelavičius paukojęs Fondui \$ 100,000. Abi nuotraukos St. Varankos

KANADOS LIETUVIŲ FONDO DALIS NAUJAI PERRINKTŲ ATSTOVŲ. Iš kairės: dr. Antanas Pacevičius; KLB pirm. adv. Algis Pacevičius, Herbertas Stepaitis, inž. Hariš Lapas ir Fondo sekretorius Kostas Lukošius.

toronto

NEGĖSTANTIS "AUKURAS"

Motinos Dienos proga Hamiltono teatras AUKURAS atvežė Torontan dramą "Tėviškės Pastogėje", parašytą žinomo dramaturgo Petro Vaičiūno.

Nors visi buvo užsiėmę motinų pagerimu, bet Prisikėlimo salėje susirinko apie pora šimtų teatro mėgėjų ir gana entuziastiškai sutiko šį ilgoką-keturių veiksmų spektaklį. Motinoms jų dienos proga ir bilietai buvo papiginti - po \$ 3, -kai kiti turėjo mokėti daug daugiau.

AUKURAS, režisuojamas nepamainomos aktorės Elena Kudabienės-Kudabienės, visada sugėba sklandžiai išreikšti jų pasirinkto veikalo mintį. Vaidina vyresnieji ir jaunieji hamiltoniečiai, kartais pasiskolinama aktorių ir iš Toronto. Publiką labai patraukia, kada vaidina ir pati režisiorė. / Ji kartais mato ma ir televizijos reklamose -

savo gyvumu patinka žiūrovams. "Tėviškės Pastogėje" pati Elena Kudabienė žaviai pasirodė O. Pakalniečių rolėje. Jos partneris - ūkininkas J. Pakalnis /K. Burgunda/ taip pat sulaukė ypatingo žiūrovų dėmesio. /Jis yra laimėjęs premiją už vaidybą lietuvių teatro festivalyje JAV/. Jie abu gana lengvai sugebėjo ištragiškos padėties pereiti į komišką ir kartu išlaikyti išdidžių ūkininkų orumą.

Šis charakterio bruožas buvo didelė yda pasiturinčių kaimo žmonių; jie su panieka žiūrėdavo į beturčius ir bedalius tarnus-samdinius. Dramos autorius kaip tik čia ir parodo, kaip ūkininkų nesveikas išdidumas nuvedė jų vaikus ir juos pačius pražūtin.

Nesiimsiu vertinti ar kritikuoti atskirų charakterių tik pareikšiu žiūrovų nuomonę. Visi aktoriai buvo pakankamai pasiruošę, bet stoka tinkamų dekoracijų jiems kartais sudarė kliūtis. Bend-

rai, ši lietuviška drama Toronte buvo sutikta su džiaugsmu, nežiūrint į tai, kad daugelis ją matė jau ne pirmą kartą.

AUKURAS buvo pakviestas Toronto Prisikėlimo Parapijos visuomeninės sekocijos.

Padėką išreiškė p. Birieta, o L. Mačionienė aktorius papuošė gėlėmis. Publika audringai plojo, bet jų galėjo būti dvigubai daugiau iš didelės Toronto kolonijos.

Režisiorė, padėkojusi už nuoširdų AUKURO priėmimą, kvietė atsilankyti Hamiltono rudenio laiku, nes tada AUKURAS švęs 35 metų veiklos jubiliejų. Tai pragai pasirinko vaidinimą "Eglė, Žalčių Karalienė", į kurį prašė tautiečius lietuvius gausiai atsilankyti.

El. Kudabienė taip pat nusiškundė, kad torontiečiai daug rečiau atsilanko į AUKURO spektaklius, negu hamiltoniečiai, pakviesti AITVARO / Toronto teatras / į Torontą. Ragino palaikyti kaimynystės ryšius, nes tas dvi kolonijas skiria labai neilgos distancijos.

Bendravimas tikrai neša gyvumo į lietuvių kolonijų gyvenimą, o vaidinimai išpraeities, nepriklausomos Lietuvos gyvenimo, lyg ir sugrąžina mus mintimis į praeitį ir suteikia atsinaujinimo. Jų reikia daugiau. G.A.

ir daugelio lankoma. Atsiveikimo vakaras vyko Lietuvių Namuose. Mokyklos vedėja Giedra Paulionė tarė atidarymo žodį, primindama, kad Mokykla buvo įsteigta 1948 m., iki dar yra išleidusi 794 abiturventus.

Mokytojams gražiu žodžiu dėkojo Vida Dirmanaitė ir V. Čuplinskas.

Mokytojai buvo apdovanoti rožėmis ir dovanomis. Po žė ir Mokyklos leidinių baigusieji aukštesniuosiuose liuanistikos kursus bei -tąją klasę.

Kanados Lietuvių Fondas ir KLB švietimo komisija skyrė premijas geriausiai išgarsiems aukštesniuosiuose: \$100, -I. ČUPLINSKAITIS, \$75, -L. DAUKŠA IR O. -R. KALENDRAI.

Be to, reikšminga paminėti, kad Kanados Lituanistikos Mokykloms paskelbtame Konkurse dalyvavo 86 MAIRONIO Mokyklos mokiniai, 6 kursantai. Šiais metais 10-tos klasės mokiniai abiturientai pasižymėjo atingu veiklumu ir sąmone.

Buvo pagerbtas dovanomis Dagio bareljefu- ilgatis Tėvų Komiteto p. Karos s. Septynerius, stus išmokytojaus ir išėlęs gyventi Calgary m. ojas A. R a š y m a s bu- taip pat pagerbtas dova-

PAMINKLAS "AUŠROS" ŠIMTMEČIUI PAMINĖTI

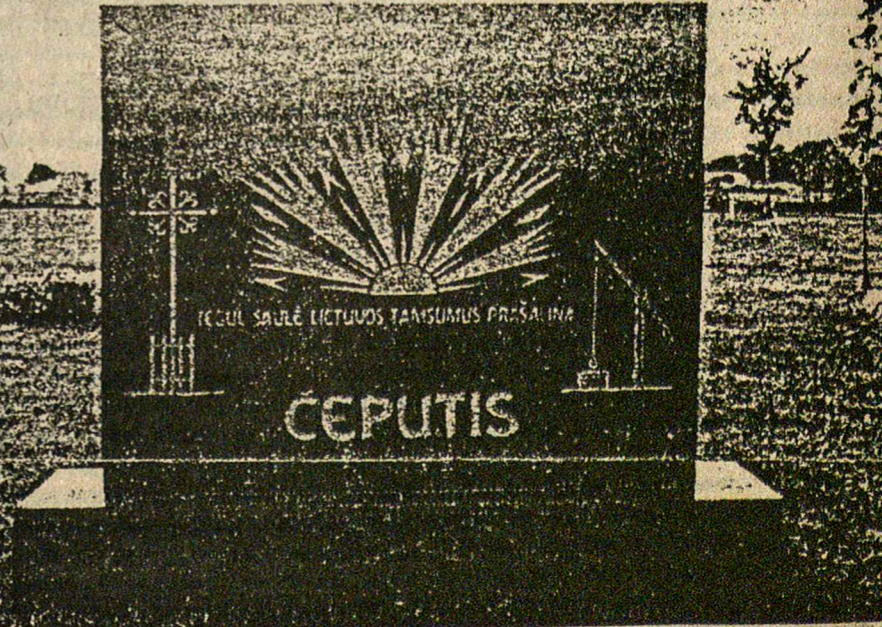
Klemensas Čeputis 1983 mus prašalina" primins, kad m. Švento Kryžiaus kapinėse Chicagoje, pastatė gražų paminklą. Kas čia tokio? Tų mūsų Tėvų Žemės saulė yra paminklų daug kas pasistato. Kl. Čepučio pastatytas paminklas turi ir kitą idėją. Jis pastatytas ne vien kaip šeimos paminklas, bet dar sujungtas ir su "Aušros" dėja, aušrininkų pasėtoji šimtmečio sukaktimi. Paminklo mintis paduoda patys paminklo statytojas:

- Aušrininkų sukurtoji epocha nesustabdoma šviesa peršvietė lietuvių sodybas gaivalingais spinduliais, perskrido Tėvų Žemės navar-gintas samanotas bakūžėles ir ten gyvenančių tarpe pagimdė dvasios galiūnus, kovotojus partizanus, kurie išėjo už tėvynę pasiryžę mirti. ... Čia tas motyvas genialaus dr. V. Kudirkos žodžiais išrašytas.

- Tą idėją mano vaikai, sūnūs ir dukra, norėjo iškelti, kad pasakytų praeiviui, kad čia ilsisi iš tolimos šalies atblokstieji suradę amžinąjį poilsį. Bet, žodžiai išrašyti "Tegu saulė Lietuvos tamsu-

praeiviui apie poilsyje esančius, jų kilmę, ideologiją, tautybę - jog tai žmogaus siela - paminklas šneka.

- Tie trys elementai ryškiai pavaizduoti: svirtimi, kryžiumi ir saulės spinduliais. Svirtis pasako, kad tai rišasi su kilmės simboliu, kaimo ūkininko sodybos vaikais; net ir tos svirties reikšmę išskėlė pilnumoje į lietuvių tautinės stiprybės galybę išėjusių aukos. Kryžiaus ženklas nusako, kad yra vertinga krikščioniškoji kultūra ir jos gerbėjai, nes tas ženklas paminkle stiprina dvasinę šviesą amžinybėje - Kristaus evangelijos prasmėje. "

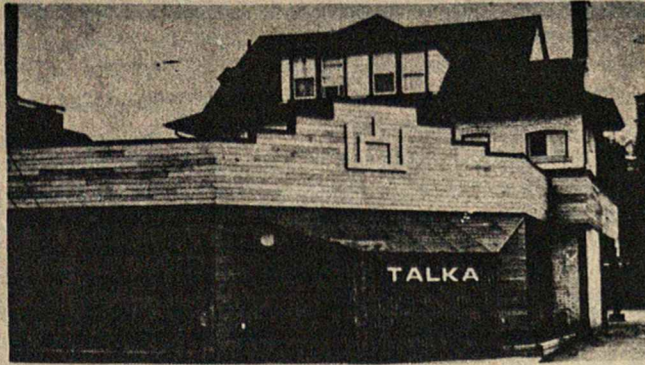

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (Alcoholics Anonymous) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ, SUSIRENKAME KIEKVIENĄ PENKTADIENĮ IŠCANYTOJO PARAPIJOS SALĖJE
(Skersai gatvės nuo pensininkų rūmų, 1610 Bloor St West, kampas Indian Rd.) 7:30 val. vakaro.
SKAMBINKITE : 487-5591

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje

įsikūrus nuosavuose namuose -

TALKA

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

AKTYVAI PER 21 MILIJONĄ DOLERIŲ

MOKAME UŽ:	IMAME UŽ:
indėlius (P.C.A.) 5½%	nekiln. turto pask... 10½%
santaukas 6½%	asmenines paskolas 12½%
kasd. palūkan. už sanr. 6%	Nemokamas pilnas čekių patarnavimas
term. indėlius 1 m. 9½%	Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki \$ 2.000.
term. indėlius 3 m. 10%	Nemokama asm. paskolų drauda iki \$ 10.000.
reg. pensijų fondo 8%	
90 dienų indėlius 8½%	
(minimum \$ 5.000)	
Reg. pensijų 1 m. ... 9½%	

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais - nuo 10 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais - nuo 10 v. r. iki 1 v.p.p., penktadieniais - nuo 10 v.r. iki 7 v.v., šeštadieniais - nuo 9 v.r. iki 12 val. r.
Liepos ir Rugsjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta.

hamilton

TRADICINĖ ŠAULIŲ GEGUŽINĖ

Prie Kaledonijos, Medžiotų-Žūkautojų stovyklavietėje BIRŽELIO 23 d., sekmadienį, rengiama tradicinė šaulių gegužinė.

• Vida STANEVIČIENĖ, On -

tario Provincijos ministerės Susan Fish buvo apdovanota už veiklą daugiakultūroje srityje medaliu specialiose išikilmėse.

• L. KOPERSKIS, pasižymėjęs šachmatininkas, dirbęs "International Harvester" kompanijoje, pasitraukė į pensiją.

sudbury

TRĖMIMŲ MINĖJIMAS

PABALTIEČIŲ FEDERACIJA KANADOJE, Sudbury Skyrius - lietuviai, latviai ir estai ruošia 1941-ųjų metų BAIŠIŲJŲ BIRŽELIO TRĖMIMŲ ir Sibirą MINĖJIMĄ ir Ekumenines pamaldas.

MINĖJIMAS ĮVYKS š.m. BIRŽELIO mėn. 16 d., SEKMADIENI, 4 val. p. p. St. Andrews Place, 111 Larch St., Sudbury, Ont.

KVIEČIAM VISI LIETUVIAI MINĖJIME IR PAMALDOSE DALYVAUTI!

n i e n ė. Buvo malonu klausyti žodžio pačios motinos apie motiną šeimoje, religiniame gyvenime, tautoje. Baigiant buvo kalbama ir apie tėvą.

Paskaita palydėta gausiais dalyvių plojimais. Vėliau G. Petrėnienė papasakojo apie motinas, moteris ir vyrus gražių ir linksmų anekdotų. Minėjimas baigtas giedant Kanados himną.

Vyko loterija, muzika ir šokiai. J. Kr

montreal

"NL" ELEKTRONINĖS MAŠINĖLĖS VAJUI AUKOJO:

\$100,- M. Meškauskas; per "NL" Rėmėjų Būrelį Toronto \$25,- Vikt. Petraitis; \$20,- V. Kulnys; po \$10,- B. Jankauskienė, L. Girinaitė, J. Norvaiša, Ig. Urbonas, J. Dambaras, M. Jasiūnienė, D. Renkauskas, St. Varanka; \$4,- G. Adomaitienė, \$20,- P. Šiekšta, \$7,- Alb. Rusinas. Nuoširdus AČIŲ! "NL"

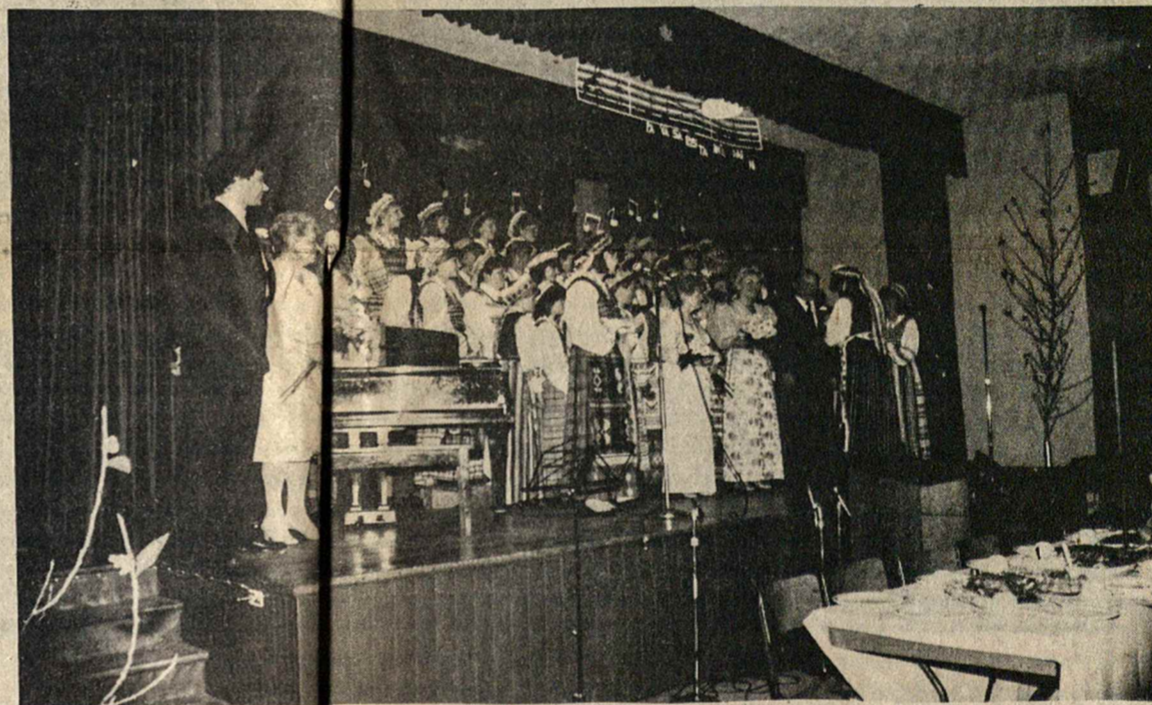
• PAŠKEVIČIUS Jonas, ilgą laiką nuoširdžiai talkininkavęs ir dirbęs administracinį darbą "NL", sunegalavo ir gydos St. Mary's ligoninėje. Linkime greitai sugrįžti namo.

Sklandžiai ir gražiai pravedusi PAVASARIO penkmečio koncerto programą Daiva PIEČAITYTĖ.

Vyskupas P. BALTAKIS palydovais ir svečiais klausosi koncerto.

PAVASARIO vadovai ir krikštaitėviai apdovanojami gėlėmis jubiliejiniame koncerte Visos nuotr. A. Kalvaicio.

• V. KAČERGIUS, ilgesnį laiką sirguliuavęs, gydosio toliau ligoninėje. **NEPAPRASTA PARODA MONTREALYJE**

Egipto Civilizacijos paroda "Ramses II ir Jo Laikmetis" / Ramses II and his Time / vyksta Civilizacijos Rūmuose / Palais de la Civilization, Ile Notre-Dame

80 eksponatų paskolino Egipto Muziejus. Ramses II valdė Egiptą nuo 1920-1224 m. pr. Kr.

Paroda atidaryta nuo BIRŽELIO 1 d. iki RUGSĖJO 29 d. Nuo sekmadienio iki ketvirtadienio 10 v. r. iki 9 v. v.; penktadieniais, šeštadieniais ir švenčių dienomis

DRESHER INSURANCE & REAL ESTATE BROKERS

233-3334 - 23-2661 - 231-6226
3830 B Bloor Street West, Islington, Ontario M9B 1K8
Lietuvių kalba patarnauja V. DREŠERIS ir A. MIKŠIENĖ
Darbo valandos: 9 v. r. - 7 v. v., šeštadieniais 9 v. r. - 12 v. p. p.
Narys of "Better Business" Buro

PATARNAVIMAS GREITAS IR TIKSLUS!

533-1121 (16) 822-8480
* GAISRO * AUTO * BILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYB * KOMERCINĖ *

DRAUDIMAS - INSURANCE

Walter Daugys Insurance Broker Limited, Toronto, Ont. M6P 1A6

V. Bačėnas

1551 Bloor St. W. TORONTO, Ont. M6P 1A5

ALL SEASONS TRAVEL, B.D. Visais kelionių reikais bet kur pasaulyje skambinti: Tel. 533-3531

MERGAIČIŲ CHORAS "PAVASARIS" DĖKOJA

Penkmečio koncertas, įvykęs š. m. gegužės mėn. 4 d. praėjo su dideliu pasisekimu. Džiaugiamės ir dėkojame J. F. Vyskupui Pauliui BALTAKIUI už atsilankymą ir "Pavasario" jubiliejų. Šis atsilankymas paliko neišdildomus atsiminimus, ne vien choro dalyvėms, bet ir visiems dalyvavusiems koncerte.

Padėka sol. Ginei ČAPKAUSKIENEI, Ottawos "Ramunėlėms" ir jų vadovėms Lorettai LUKŠAITI ir Rūtai KLIČIENEI už vertingą ir praktišką dovaną - gražų albumą, Hamiltono "Aidui" ir jo vadovui Jonui GOVĖDUI. Dėkojame GINTARUI ir

jo vadovei Silvijai Akstinaitei - STAŠKEVIČIENEI už reikšmingą sveikinimą ir gražų krepšį gėlių. Ačiū AV PARA PLJOS CHORUI už sveikinimus ir gražias gėles. L. K. MINDAUGO ŠAULIŲ KUOPAI ir muz. Seselei TERESEI iš Putnamo, pirmajai "Pavasario" vadovei už sveikinimus raštu. Už nuoširdų darbą - ačiū Mme M. ROCH.

Ačiū KLB Kultūros Valdybai už gražius sveikinimus ir finansinę paramą.

Padėka Z. LAPINUI ir E. J. PAUNKSNIAMS už vertingą dovaną loterijai.

Nuoširdi padėka už iškeptus gardžius pyragus ir tortus: H. Lapinienei, M. Šiaučiulienei, L. Stankevičiūtei, O. Mylienei, E. Krasowski, D. Staškevičiūtei, E. Bernotienei, P. Snapkauskienei, Z. Urbonienei, p. Budrevičienei, G. Urbonaitei ir G. Gedvilienei.

Dėkojame N. A. Gudams, Z. URBONINIENEI ir motinoms už maisto paruošimą ir stalo išpuošimą, kuris priminė Vėlykų stalą.

Ypatingai didelė padėka Teresei Keršytei-Mickienei, kurios dideliu ir kruopščiu darbu, padedant broliukui Juozukui ir kelioms mergaitėms, buvo meniškai papuošta salė. Nors pas mus vėlus pavasaris, tačiau salėje žydėjo ne tik gėlės, bet ir medžiai, kas suteikė pavasariškos nuotaikos. Sceną puošė didžiulis penketukas su gaidomis ir žodžiais "Pavasaris - tai mūsų daina".

Nuoširdi padėka Teresei MICKIENEI už įdomų iškeptą penkių aukštų tortą, kuris buvo įvežtas į sceną degant žaibuojančioms šviesoms ir atrodė labai įspūdingai.

Sunkią šio parengimo našą nešė visi tėveliai, o taip pat ir mergaitės, stropiai lankiusios repeticijas. Visiems dėkojame.

Padėka parapijos kunigams ir Seselems už leidimą naudotis patalpomis.

Dėkojame visiems gausiai atsilankiusiems, ir ypatingai parėmusiems savo aukomis:

"Litui", Viktorui Šušinskiui ir E. Paunksniams.

AČIŲ VISIEMS "Pavasario" administracija

PATIKSLINAME:

E. KARDELIENĖS "Pavasario" jubiliejinio koncerto aprašyme "NL" gegužės mėn. 16 d. laidoje trūko šių eilučių: "...Sol. Gina Čapkauskienė ir muz. Z. Lapinas - "Pavasario" kūmai- iveržė tortą. Z. Lapinas pasiūlė sugiedoti "Ilgiausių Metų". "NL"

MERGVAKARIS

Audronė Jonelytė ir jos sesuo Lilija Mainville su ruošė June MOCKUTEI mergvakarį.

Buvo susirinkęs būrys artimų draugų, daugiausia gintaričių. Būsimoji nuotaka gavo gražių ir praktišką dovanų. Visos pasivažiavo, pa- būvojo kartu, smagiai praleisdamos popietę ir vakarą.

• AV klebonas, Tėv. J. KU-BILIUS, sunkiai susirgęs beatostogaudamas, sugrįžo į Montrealį ir toliau sveiksta klebonijoje.

• Ruošiasi vestuvėm June MOCKUTĖ ir Gytis ŽIAUGRA, iš Bostono.

LAIDOJIMO ISTAIGA

FUNERAL HOME
J. F. Wilson & Sons Inc.
123 Maple Blvd. 5784 Verdun Av
Chateauguy, Verdun, Que.
Tel: 691-4763 Tel: 767-9956
MODERNIOS KOPLYČIOS

Dino VALYKLA

SPECIALYBĖS:

- BATŲ TAISYMAS
- DRABUŽIŲ PERSIUOVIMAS
- ADYMAS AUDIMU
- MARŠKINIŲ SKALBIMAS
- UŽUOLAIŲ VALYMAS
- SAUGOJIMAS (STORAGE);
- ZOMŠAS

495-90e AVENUE, LaSalle
365-1143

7661 A CENTRALE, LaSalle
365-7146

2955 ALLARD, Ville Emard
766-2667

• Montrealio mirusių šaulių brolių - sesių kapų lankymas vyks š. m. BIRŽELIO 2 d. 2 val. p.p. Visi šauliai ir šaulės bei artimieji suvažiuoja prie koplyčios punktualiai. A. M.

• BIRŽELIO TRĒMIMŲ minėjime, BIRŽELIO 13 d. (ketvirtadienį) šauliai - šaulės uniformuoti, kas turi, renkasi prie Nežinomojo Karolio kapo Dominion Square, 6:30 val. v. A. M.

• "JONINĖS" Jonų-Petrų - Povilų pasveikinimas, rengiamas L. K. Mindaugo šaulių kuopos, įvyks š. m. BIRŽELIO 23 d. 12 val. Aušros Vartų parapijos salėje. Specialią "Joninių" programą atliks Toronto mergaičių dainos - muzikos vienetas "Sutartinė", vad. N. BENETIENĖS. A. M.

LINA CELTORIŪTĖ dalyvauja mokyklos programoje.

BIRŽELIO TRĒMIMŲ MINĖJIMAS

ĮVYKS

BIRŽELIO 13 d. KETVIRTADIENĮ 7 val. v.

DOMINION SKYERE

- 7 val. vak. VAINIKO PADĖJIMAS
- KALBĖS - GERRY WEINER Dollar des Ormeaux parlamentaras, Parlamentarinis sekretorius užsienio reikalams.
- 7:30 v.v. MARY QUEEN of the WORLD KATEDROJE ekumeninės mišios Dalyvaus visų trijų tautybių atstovai ir chorai.

RENGIA: MONTREALIO BALTŲ FEDERACIJA

PRAŠOME VISAS ORGANIZACIJAS BEI VISUOMENĖ GAUSIAI DALYVAUTI

VASARIO 16-TOS DIENOS MINĖJIMAS MONTREALIO ŠEŠTADIENIJE MOKYKLOJE

Visos nuotr. R. Otto.

Pildau pajamų mokesčių formas, Fed. ir Prov. **INCOME TAX RETURNS**
Laima Skučaitė-Rutkauskienė
Tel: 697-3846

Dr. J. MALISKA
D. D. S.
DANTŲ GYDYTOJAS-CHIRURGAS
1440 St. Catherine St. W.
Suite 600, Montreal, P. Q.
Tel. Bus.: 866-8235
Namų: 761-4675

Dr. Philip Stulginski
D. D. S.
Dantų gydytojas - chirurgas
8606 Centrale, coin corner 45e ave.
suite 209. 364-4658
Tel: 364-4658

M. CUSSON R. GENDRON VAISTINĖ
Atidaryta kasdien nuo 9 val. r. iki 10 val. v.
Šeštadieniais: nuo 9 val. r. iki 9:30 val. vak.
Sekmadieniais: nuo 10 val. r. iki 9:30 val. vak.
GREITAS, NEKAINUOJANTIS PRISTATYMAS
7635 Central St. Ville La Salle, P.Q. H8P 1L2
Tel.: 366-9742 ir 365-0505

Dr. A. S. POPIERAITIS
B. A. M. D. C. M. M. Sc. L. M. C. C. F. R. C. S. (c)
MEDICAL ARTS BUILDING, 1538 Sherbrooke St. W. Suite 215,
Montreal, P. Q. TEL: 931-4924

ADVOKATAS
VICTOR E. RUDINSKAS
B. Eng., M. Eng., L. I. B., B. C. L.
4701 Bannantyne, Verdun (kampus 2-nd Ave.), P. Q.
H4G 1E6 TEL: Bureaus: 769-8824;
Residence: 366-6245

NOTARAI
J. BERNOTAS - RŪTA POCAUSKAS
5 Place Ville Marie, Suite 1220
Montreal, P. Q. H3B 2G2
Tel: (514) 871-1430

"THE NEW MULTICUP DENTURE"
It's Made of a Prolastic Soft Silicone Base with Small Suction Cups.
"Suction cups" laiko tvirtai! Jūsų dantų plokštelė laikysis be nemalonaus klijavimo, Sumažina dantų smegenų erzimą ir skaudėjimą. Ypatingai rekomenduojama moterims dantų plokštelėms per 24 val. atstatyti.
ATLANTIC LABORATORY
In Guy Metro Station - 937 34

TONY PHOTO STUDIO
PORTRAITS
SPORT - COMMERCIAL
PAGE - WEDDINGS
254 SHERBROOKE, E.
TONY LAURAITIS
MONTREAL, P. Q. H2K 1E9 525-8971

TRANS QUÉBEC BUILDINGS LTD
ALUMINIJAUS DURYS, LAGAI, STOGELIAI, LIENU, PLASTINĖS, APKALIMAI ALIUMINIUMUI, MEDZIAGA. DARBAS GAUNTUOTAS IR APDRAUSTA.
Savininkas: JOHN OSKOWICZ
3351 Belair St., Montreal, H3A 2A5
Telefonas: 721-1436

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA
1475 De Seve St., Montreal, P. Q. H4E 2A8 Telefonas: 766-5827

MOKA UŽ:	DUODA
CERTIFIKATUS min. \$ 1,000,00	PASKOLAS:
1 metų 9 1/4 %	NEKILNOJAMO
TERMINUOTUS INDĖLIUS	TURTO IR
1 metų 9 3/4 %	ASMENINĖS
180-364 d. 8 3/4 %	PASKOLOS
120-179 d. 8 1/2 %	MIRTIES
30-119 d. 8 1/4 %	ATVEJU
TRUMPALAIKIUS INDĖLIUS	DRAUŽIAMOS
už \$ 20,000 ar daugiau	IKI \$ 10,000
TAUPOMOSIOS SAŠKAITOS	
specialios 6 1/2 %	
su draudimu 6 1/4 %	
kasdieninės 6 %	
ČEKIŲ SAŠKAITOS 5 %	

VISI PATARNAVIMAI NEMOKAMI

KASOS VALANDOS

1475 De Seve	3907 A Rosemont
Pirm. Antradieniais 9:00 - 3:00	4:00 - 8:00
Ketvirtadieniais 12:00 - 8:00	2:00 - 6:00
Pentadieniais 10:00 - 6:00	

Sekmadieniais nuo SPALIO 15 iki GEGUŽES 15 d. abiejose parapijos salėse dirbama nuo 10:30 - 12:30 v. di.

Maurice Kaplan
Kailių Siuvėjas
Tel 767-6183 dabar pakeistas į: 288-9646

- Didelis pasirinkimas gatavų paltų
- Vasaros laiku saugojimas (Storage)
- Taisau ir remoduluoju
- Siuvu ir paduoju

1449 rue St. Alexandre, Suite 500 A
Montreal, P. Q. H3A 2G6 **Tel: 288-9646**

MEMBER
D. N. BALTRUKONIS
IMMEUBLES - CLASSIC INC.
Nekilnojamo Turto visapusiškas patarnavimas
PIRKIMAS - PARDAVIMAS
445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P. Q. H3N1R1
Tel. Business: 273-9181; Residence: 737-0844.

Tel.: Business: 482-0772 Residence: 767-4690
JONAS IR CÔTÉ
REALTIES
5159 De Maisonneuve West,
Montreal, P. Q. H4A 1Z3
VINCAS PIEČAITIS
Nekilnojamo turto patarnavimas Montrealyje

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS!
PETRAS ADAMONIS
C. I. B.
• GAISRAS • AUTOMOBILIAI • ATSAKOMYBE • GYVYBĖ •
ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907A ROSEMONT BLVD. MONTREAL, QUE. H1X 1L7
Tel. Bus.: 722-3545
Res.: 256-5355

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd.
DRAUDIMO AGENTŪRA
6695 - 35th Avenue, Montreal H1T-3A6
TEL. 727-3120 Namų 376-3781
Albertas NORKELIONAS, B.A. C.S.C., I.B.
Komercinio, privataus turto, automobilių atsakomybės, gyvybės draudimas
Agentūra veikia nuo 1945 m.

montreal west automobile
11 WESTMINSTER, SOUTH MONTREAL WEST

LEONAS GURECKAS,
SALES MANAGER **Tel. 489-5391**
NEPRIKLAUSOMA LIETUVA